Ніва

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 12 (1099) ГОД XXII БЕЛАСТОК 20 САКАВІКА 1977 г. ЦАНА 60 гр.

Новыя вершы

* * *

Няпраўда, што існуе жорсткі лёс,
Які інакшым больш не назавецца,
Калі жывеш ля самых тых бяроз,
Што выраслі з твайго калісьці сэрца.

Успомні: ёсць сяброўская рука.
Забудзь, што ёсць няўдачы
і праклёны,
І уяві, што лепш няма кутка,
Чым гэты вось, запылена-зялёны.

Яўгенія Янішчыц

З рэпарцёрскіх запісак

ПАКЛОН МАЛАДЫМ ГАСПАДАРАМ

Пад канец месяца лютага адбылася ў Беластоку сустрэча вясковых дзеячаў Саюза сацыялістычнай польскай моладзі з намеснікам ваяводы **Станіславам Тапорам** і кіраўніком сельскагаспадарчага аддзела Ваяводскага камітэта партыі **Мікалаем Гапунікам.** Быў гэта своеасаблівы паклон маладым жыхарам вёскі з боку ваяводскіх улад. Зрэшты, не першы і не апошні. Улады разлічваюць на моладзь.

Трэба нам, як гаварыў Мікалай Гапунік, абавязкова спыніць уцёкі маладых людзей з вёскі. Інакш зойдзем у тупік. Ужо цяпер на 157 тысяч сялян, што на Беласточчыне займаюцца апрацоўкай зямлі, амаль 24 тысячы — гэта людзі вышэй шасцідзесяцігадовага ўзросту, а каля палавіны з іх (дакладна 9,5 тысячы) не мае каму аддаць свае гаспадаркі.

Нават калі і ёсць каму яе аддаць, старыя гаспадары вельмі неахвотна аддаюць свае гаспадаркі дзецям. Зямля для іх — апошняя жыццёвая апора, яна дае пачуццё сілы і стварае ўпэўненасць, што пакуль зямля ў іх руках, яны паны.

Тут, вядома, праяўляецца (і не без падстаў) найгоршы вопыт старых жыхароў вёскі, якіх вельмі часта іх уласныя дзеці проста выкідалі з хаты, калі яны, старыя, не маглі ўжо працаваць, а станавіліся сямейным цяжарам. І таму старыя кажуць: „На ласкавы хлеб не пайду“. А вынік такі, што сын, калі і захоча застацца на гаспадарцы, становіцца яе праўным уласнікам ва ўзросце 45-50 гадоў. Такая сярэдняя статыстычная ўзросту для ўсяго беластоцкага ваяводства. Такі нашчадак мае ўжо сваіх дзяцей, якія, у сваю чаргу, паспелі ўжо заснаваць свае ўласныя сем'і і, калі сярод іх знойдзецца аматар сельскай гаспадаркі, адкуль яму ўзяць зямлю?

Тут узнікае сур'ёзная праблема: **ці варта перадаваць гаспадарку ва ўладанне 50-гадоваму сыну, ці не лепш ад-**

(Працяг на стар. 5)

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ — 77

Хор гуртка БГКТ у Беластоку заняў на цэнтральным аглядзе трэцяе месца ў катэгорыі фальклорнай песні.

Фота К. Свідэрскага.

СВЯТЛО І ЦЕНІ

Справа павышэння ведаў нашых сялян цяпер, як і ў наступныя гады, з'яўляецца адным з найважнейшых заданняў, паспяховае вырашэнне якіх вядзе да павелічэння колькасці і росту якасці сельскагаспадарчай прадукцыі. Гэтаму служаць розныя формы вучобы сялян, якая вядзецца цяпер у гмінах і сёлах. Прыглядзімся гэтаму бліжэй на прыкладзе Сакольскай гміны.

У 1976/77 асветным сезоне вучоба сялян у гэтай гміне арганізавана і праходзіць нядрэнна. У сакольскім вячэрнім сельскагаспадарчым тэхнікуме займаецца каля 80 асоб. У 11 калектывах сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (ПР-ы) усіх трох ступеняў вучыцца каля 170 асоб. На занятткі 130-гадзінных сельскагаспадарчых кваліфікацыйных курсаў ходзіць каля 160 асоб. Амаль 20 асоб займаецца на курсах, арганізаваных для тых сялян, што ўводзяць спецыялізацыю ў сваіх гаспадарках. Дадайма яшчэ масавую сельскагаспадарчую асвету, у якой прымае ўдзел ад 10 да 20 чалавек у кожным сяле. Гэта ўжо лікі не малыя. І ў гмінным праўленні не памыляюцца, калі лічаць, што з 90 працэнтаў усіх гаспадарак на тэрыторыі гміны нехта (часцей за ўсё бацька або сын, радзей дачка ці маці) ходзіць на заняткі. Значыць, у сакольскіх сялян наступае карысны пералом у падыходзе да спраў працы на гаспадарцы, і сельскагаспадарчая вучоба ўспрыймаецца імі ўсур'ёз і з павагай. Не трэба даказваць, што гэта перш за ўсё вынік палітыкі нашай партыі і дзяржавы, якая цяпер ажыццяўляецца. Трэба прызнаць таксама, што і партыйныя, маладзёжныя ды грамадскія арганізацыі ў гэтай гміне не спускалі вока са спраў сельскагаспадарчай вучобы.

Аднак масавасць — гэта ўсяго толькі адзін бок вельмі складанага працэсу, якім з'яўляецца павышэнне сельскагаспадарчых ведаў сялян. Не менш важнай справай з'яўляецца тое, хто і як вядзе заняткі. На першы погляд і ў гэтым у Сакольскай гміне ўсё пастаўлена добра. Вячэрні тэхнікум мае кваліфікаваных спецыялістаў-настаўнікаў, заняткі ў ПР-ы вядуць у асноўным працаўнікі сакольскага СКР-у, на кваліфікацыйных курсах і ў масавай вучобе выкладаюць працаўнікі тутэйшай сельскагаспадарчай службы, ветэрынарнай лячэбніцы, меліярацыйнага, геадэзійнага і іншых прадпрыемстваў і ўстаноў, звязаных з сельскай гаспадаркай, а са спецыялізуючыміся сялянамі займаюцца навуковыя працаўнікі Раённай сельскагаспадарчай вопытнай станцыі ў Шапятове.

Але вось тут і крыецца загвоздка. Усе гэтыя выкладчыкі, выключаючы толькі настаўнікаў тэхнікума і іншых школ, не маюць спецыяльнай падрыхтоўкі па педагогіцы, псіхалогіі і методыцы навучання. А без яе эфектыўнасць заняткаў мае значныя недахопы, чаму яскравы прыклад выказванне аднаго са слухачоў-сялян, які, махнуўшы рукой, заўважыў: „Ат, якая там навука — нагаварыў, натаркацеў нам якісьці пан з Саколкі, сабраўся ды паехаў сабе. Вось і па ўсім занятку. Такія там мондрыя ды модныя словы ўжываў, што і сам чорт іх не зразумее...“. Але не толькі гэта абніжае вартасць заняткаў. Здараюцца таксама і такія „выкладчыкі“, якім

(Працяг на стар 4)

Прыходзь, вясна! *Фотаэцюд Я. Цялушэцкага.*

І ПЕСНЯ І ПРАЦА

Сямён Маркевіч вядомы ў Кляшчэлях як таленавіты саліст, як чалавек з мілагучным тэнарам, які, спяваючы, закранае самыя глыбокія пачуцці сваіх слухачоў. Многія зайздросцяць яму, таксама хацелі б сваім голасам уздзейнічаць на людзей. Але не кожны абдараны такімі магчымасцямі.

На сямейных і суседскіх урачыстасцях голас Сямёна Маркевіча ўзнімае настрой, радуе гасцей. Ён ахвотна ўключаецца і ў мастацкую самадзейнасць. Песня і музыка спадарожнічаюць яму ад дзяцінства. У школьныя гады выдзяляўся ён сярод дзяцей голасам і музычнымі здольнасцямі. У 1940 і 1941 гадах быў ён членам мастацкага калектыву, які на раённым аглядзе ў Кляшчэлях і на абласным у Брэсце заняў першае месца. Праз нейкі час меў быць агляд у Мінску. Але нахлынула вайна...

І толькі пасля вызвалення, дзякуючы Аляксандру Шчэрбаку з Бельска, зноў быў створаны драмгурток, які выступаў на многіх сцэнах сваёй ваколіцы, у тым ліку і ў Бельску. Сямён Маркевіч іграў тады на кларнеце. Іграў многа і ўсюды. Мо разоў 50 іграў на музыках, а пазней — на дажынках у Гайнаўцы. А калі выступаў на сцэне, дык найчасцей у дуэце з Антонам Младзяноўскім або Уладзімірам Якубоўскім.

Цяпер Сямёну Маркевічу 51 год. Але ён на столькі год не выглядае, не мае ні сівізны, ні маршчынак на твары. Быццам песня і музыка яго адмалоджвае. Адчувае сябе добра. Толькі, як кажа, работы мнагавата. Працуе ён разам са сваёй жонкай Вольгай на гаспадарцы, якая складаецца з 12 гектараў.

Нядаўна мы наведалі Сямёна Маркевіча. Дом яго стаіць у садзе, дзе больш 50 пладовых дрэў, а паміж імі — вуллі. Ад агарода аж да сяней вядзе бетонны ходнік. Хата драўляная з прыгожым ганкам. Складаецца яна з трох пакояў і вялікай кухні. Усюды парадак і чысціня. Гэта сведчыць аб гаспадыні хаты, якая сваімі рукамі выткала дарожкі

(Працяг на стар. 4)

ШТО НОВАГА?

Уранавая ліхаманка

У 1971 годзе Англія, ФРГ і Нідэрланды заключылі пагадненне, якое прадугледжвае стварэнне „ўранавага пула". Непасрэднай вытворчасцю абагачанага ўрану заняліся Англія і Галандыя, бо, паводле Парыжскіх пагадненняў 1954 года, Заходняй Германіі забараняецца вырабляць матэрыялы, якія могуць быць выкарыстаны для стварэння атамнага і іншых відаў зброі масавага знішчэння.

У галандскім горадзе Алмела створана прадпрыемства „Урэнка" па вытворчасці абагачанага ўрану — паліва для атамных электрастанцый — ультрацэнтрыфугальным метадам. Цяпер на ім працуе звыш тысячы чалавек. Сыравіну пастаўляе міжнародная нафтавая кампанія „Шэл", якая вядзе распрацоўку ўранавых руднікоў у Афрыцы і на Калімантане...

У Галандыі няма атамных электрастанцый, таму прадукцыя „Урэнка" вывозіцца ў ФРГ. У апошні час у галандскім друку з'яўляецца ўсё больш трывожных паведамленняў пра адваротны бок такога супрацоўніцтва.

У чэрвені 1975 года ФРГ заключыла пагадненне аб пастаўцы Бразіліі 8-10 атамных электрастанцый, завода па абагачэнню ўрану і завода на другаснаму абагачэнню, які дасць магчымасць атрымліваць з адходаў атамных электрастанцый сыравіну для стварэння атамнай бомбы. Такое пагадненне, як вядома, супярэчыць духу Дагавора аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі.

У парламенце Нідэрландаў разгарэліся гарачыя спрэчкі па пытанню аб расшырэнні завода ў Алмела. Менавіта гэтага ў апошні час дабіваецца ФРГ. У адпаведнасці з праектам магутнасць гэтага завода к 1982 году павінна дасягнуць дзвюх тысяч тон абагачанага ўрану. Гэта якраз столькі, колькі неабходна для выканання заходнегерманскіх абавязацельстваў перад Бразіліяй па пастаўках паліва для атамных электрастанцый.

Галандскі ўрад, зыходзячы з эканамічных меркаванняў, схільны павялічыць вытворчасць і продаж абагачанага ўрану. З рэзкай крытыкай такога рашэння выступілі прадстаўнікі палітычнай партыі радыкалаў. Яны запатрабавалі перагляду фінансава-эканамічных умоў ультрацэнтрыфугальнага праекта і забеспячэння цвёрдых гарантый таго, што ўран, які пастаўляецца з Алмела іншым краінам, не будзе выкарыстаны для вытворчасці атамнай зброі.

Інтэрв'ю чыкагскага фюрэра

— Наша асноўная мэта? — перапытаў Фрэнк Колін карэспандэнта агенцтва ЮПІ і, не задумваючыся, адказаў: — Прымусіць усіх „каляровых" выбрацца туды, адкуль прыйшлі. Няхай едуць у Афрыку, Азію, на Блізкі Усход...

Кіраўнік амерыканскай „нацыянал-сацыялістычнай партыі белых" сустрэў журналіста ў сваёй чыкагскай рэзідэнцыі на Уэстр-авеню пры поўным парадзе. На ім была нацысцкая форма часоў другой сусветнай вайны, на правым рукаве красавалася павязка з белым кругам і свастыкай пасярэдзіне. Колін адразу перайшоў да справы. Перш за ўсё ён растлумачыў, чаму амерыканскія фашысты вырашылі запрасіць карэспандэнта — „Прэса нядрэнная штука, а нашай арганізацыі патрэбна рэклама".

— Пішыце пра нас толькі праўду, — гаварыў Колін. — Мы лічым, што ў Амерыцы настаў час расавай вайны. Няхай людзі забіваюць адзін аднаго, няхай кідаюць бомбы на вуліцах нашых гарадоў. Гэта лепш, чым так званы „расавы мір", які прыводзіць да кровазмяшэння і выраджэння белых.

Пасля кароткага інтэрв'ю Фрэнк Колін дазволіў сябе сфатаграфаваць — пад амерыканскім флагам, з „Майн кампф" у руках.

Наша галерэя

Я. Зайцаў. Пахаванне героя. 1946.

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

У пошуках магілы брата

На тэрыторыі Чаромхаўскай гміны ў гады апошняй вайны загінулі сотні савецкіх салдат. У грамадства Чаромхі назаўсёды застанецца ў памяці гераізм савецкіх воінаў. У знак удзячнасці адкрыта дошка памяці ў паравозным дэпо, у Вольцы Тэрэхоўскай на супольнай магіле. У Рэпчыцах, у Кузаве і многіх іншых мясцінах увекавечана месца на магілах. Кожны год мясцовае насельніцтва ў гадавіну перамогі над гітлераўскім захопнікам прыносіць сюды букеты кветак.

Аднак не заўсёды можна знайсці сляды загінуўшых герояў. Вось ліст грамадзянкі Савецкага Саюза Надзежды Купрыянаўны Валенюк-Чупілка з Запарожжа:

„У час Вялікай Айчыннай вайны мой брат Чупілка Міхаіл Купрыянавіч — шафёр САУ-76 (самаходна-артылерыйскай устаноўкі) вызваляў зямлю братняй Польшчы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Мне вядома з апавяданняў навочных сведкаў — калег, з артыкулаў газет, што гэта здарылася ў раёне вёскі Кузава і ст. Чаромха.

...Полк самаходна-артылерыйскіх гармат ішоў уперад. Каля чыгуначнай станцыі Чаромха войскі спыніліся. Наперадзе быў недаступны пункт немцаў. Машына Чупілкі ішла ўперадзе. Фашысты адкрылі ўраганны агонь. Направа і налева разрываліся снарады. Адломкі гучэлі па броні, хвасталі па назіральнай шчыліне. Танк спыніўся, страляў ва ўпор, ізноў ірваўся ўперад. Вось разляцелася адна гармата гітлераўцаў, другая, загарэўся кулямёт...

Мы абыходзілі станцыю з флангаў...

Пачын танкістаў натхніў наступаючыя падраздзяленні. З крыкам „ура!" байцы ірвануліся ў атаку. У баі было знішчана 200 фашыстаў, 140 здалося ў палон, захоплены два „тыгры", дзесяткі гармат і кулямётаў. За праяўлены гераізм і адвагу Міхаілу Купрыянавічу Чупілку пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Гэта было 24 ліпеня 1944 года.

З таго моманту мінула 32 гады, а памяць аб дарагім браце будзе вечна.

Я сардэчна прашу вас памагчы мне ўстанавіць, ці не засталася аб ім памяць у раёне, дзе ён загінуў?"

Гэты ліст атрымала праўленне аддзела ПТТК у Гайнаўцы. З увагі на тое, што датычыць ён тэрыторыі Чаромхаўскай гміны, ліст быў перасланы ў праўленне гміны. І вось мне, як карэспандэнту, перадаюць яго I сакратар ГК ПАРП тав. Казімір Краўчык і сакратар праўлення гміны тав. Мікалай Кулік. Я абяцаў ім адшукаць след па загінуўшым героі. І зраблю ўсё, што будзе магчыма. Спадзяюся таксама, што знойдуцца сведкі тых падзей і памогуць мне зрабіць гэта.

Уладзімір Сідарук

Наш каляндар

Вінцук Дунін-Марцінкевіч

Вінцук Дунін-Марцінкевіч нарадзіўся ў 1807 годзе на Бабруйшчыне ў фальварку Панюшковічы ў шляхецкай сям'і. Закончыўшы гімназію ў Бабруйску, у 1824 годзе паступіў у Пецярбургскі універсітэт, дзе пачаў вучобу на медыцынскім факультэце, але які па нявысненых прычынах не ўдалося яму закончыць. У 1827 годзе выехаў у Мінск, дзе пачаў працаваць у гарадскіх установах. Потым, у 1840 годзе купіў маёнтак Люцынка, куды пераехаў і пражыў да канца сваіх дзён, гэта значыць да 1884 года. В. Дунін-Марцінкевіч належыць да так званай групы польска-беларускіх пісьменнікаў. Жыццё яго было ціхае, спакойнае, пазбаўленае выключных падзей і здарэнняў. Быў ён далёкі ад рэвалюцыйнай паэзіі і стварэння падобных ідэй. Прапаведваў класавую згоду, і гэта найбольш характэрна для яго творчасці. Яму здавалася, што найбольш дасканалай з'яўляецца феадальная сістэма, а розныя выступаючыя недахопы можна залагодзіць узаемнымі ўступкамі. Марцінкевіч належаў да тых памешчыкаў, якія зразумелі, што іх дабрабыт пабудаваны на галечы сялян, і ён, магчыма, не раз шукаў выхаду з гэтай парадаксальнай пабудовы жыцця. Галодны мужык не кахае свайго сытага пана. І Марцінкевіч хацеў палепшыць лёс мужыка, наблізіць яго да пана, але адначасова, будучы прапаведнікам поўнага выкарыстання жыцця, хацеў, каб адбылося гэта без ушчэрбу для памешчыцкага быту. Справа гэта нялёгкая. Вінцук Дунін-Марцінкевіч пайшоў па канцэпцыі добрых і цёплых адносін паміж сялянамі

(Працяг на стар. 5)

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Бачыць добрую перспектыву ● Барысаўка ● Як астацца дурнем? ● Белавежскія часопісы ● ● Беларуска-чэхаславацкія сувязі ● Як „Ніяк" купляў вядро ● Клуб алімпійца ў Боцьках ● „Баксёры" ў Чыжах ● Сялянскія суполкі ● „Грамада" служыць вёсцы ● Весткі з Доўнева, Шчытоў, Новаберазова, Грэдалёў, Бельска, Галадоў, Казімерова, Гайнаўкі ● Калі сніцца гасціна ● Як вярнуць хлопца ● Песня „Sing, Sing".

ХРОНІКА

■ Нядаўна адбыўся сход гуртка БГКТ у Піражках (гміна Шудзялава), на якім былі разгледжаны культурна-асветныя справы. Шмат увагі было прысвечана драмгуртку, які падрыхтаваў п'есу Юркі Геніуша „Хто каго". Вырашана, што самадзейнікі возьмуць удзел у аглядзе тэатральных калектываў БГКТ.

■ Драматычны калектыў гуртка БГКТ у Рагачах (гміна Мілейчыцы) выступаў нядаўна на мясцовай сцэне з п'есаю Янкі Купалы „Паўлінка". Ён таксама возьме ўдзел у аглядзе тэатральных калектываў БГКТ.

■ 27 лютага гарадскі гурток БГКТ у Беластоку арганізаваў у памяшканні ГП урачысты вечар, прысвечаны 59-ай гадавіне Савецкай Арміі. На гэтую тэму прачытаў даклад старшыня мясцовага гуртка БГКТ Мікалай Гайдук. Затым пачалася мастацкая частка, у якой выступілі харавы калектыў „Каласкі" і тэатральны калектыў з п'есаю І. Эвальд „Мараль Наталлі Зотавай".

(мх)

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota — 19.III. 6.00 Tech. Rol. Upr. rośl. 6.30 Mech. rol. 9.00 Dla klasy VIII. Nauka o czł. 11.30 Teatr Sensacji: J. S. Znamierowski „Honor bez motywów" cz. III. 13.45 Tech. Rol. Hist. 14.30 Hod. zwierz. 15.00 Red. szk. zap. 15.15 Pr. dnia. 15.20 Radzimy rolnikom. 15.30 Dziennik. 15.40 Studio 8 — to całodzienny program skomponowany wspólnie przez 8 stacji (Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznan, Szczecin, Wrocław i Warszawa) i prowadzony na „żywo" ze studia w tych miastach.

Niedziela — 20.III. 6.00 Tech. Rol. Hist. 6.30 Hod. zwierz. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Wielcy odkrywcy — odc. III filmu ser. 11.35 Dziennik. 11.55 Rolnicze rozmowy. 12.25 A. Rubinstein gra Koncert fortepianowy c-moll Beethovena. 13.05 Dla dzieci. 14.05 Piórkiem i węglem. 14.30 Los. Duż. Lot. 14.45 Wielka gra. 15.40 Sport. 16.25 Tele-Echo. 17.25 Dziki swobodny — film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.40 Godzina szczytu — film fab. pol. 22.05 Śpiewa Jack Jones. 22.45 Sport.

Poniedziałek — 21.III. 12.45 Tech. Rol. Chem. 13.25 RTV szk. śred. Biolog. 15.50 NURT. 16.25 Program dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Zwierzyniec. 17.55 Znaki Zodiaku: Baran. 18.05 Znaki szczególne — film ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Teatr Telewizji. F. Dürrenmatt: „Play Strindberg". 21.55 Camerata. 22.30 Darz Bór — film dok. 23.00 Dziennik.

Wtorek — 22.III. 6.00 Tech. Rol. Chem. 6.30 Biol. 10.00 Dla klasy II lic. J. pol. Z. Krasiński „Nieboska komedia". 12.00 Dla klasy VIII. Hist. O Polskę Ludową. 13.45 RTV szk. śred. Mat. 14.30 Tech. Rol. Mech. rol. 16.20 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Studio Mł. 17.40 Kółko i krzyżyk. 17.55 Interstudio. 18.25 W starym kinie. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Marcus Welby — ser. amer. 22.10 Listy i polityka. 22.40 Dziennik.

Środa — 23.III. 6.00 Tech. Rol. Mat. 6.30 Mech. rol. 10.00 Dla klasy V. Hist. W kraju Mieszka i Chrobrego. 11.05 Dla klasy VIII. Fiz. Pośród fal elektromag. 12.00 Tech Rol. Chem. 12.45 RTV szk. śred. J. pol. Sonety krymskie. 13.25 Fiz. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci: 17.30 Los. Mał. Lot. 17.45 Gra i śpiewa zespół „Orera". 18.00 Gra — teletur. 18.35 Skarby siódmego kont. — film dok. fr. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Koledzy — film fab. radz. 22.15 XYZ cz. I. 22.55 Dziennik.

Czwartek — 24.III. 6.00 RTV szk. śred. J. pol. 6.30 Fiz. 9.00 Dla klasy VIII i I lic. Przysp. obr. 10.00 Dla klasy II lic. J. pol. 11.05 Dla kl. VII—VIII. J. pol. 13.45 Tech. Rol. Fiz. 14.30 Tech. Rol. Upr. rośl. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Dla dzieci: 18.00 Dwieście pięćdziesiąty trzeci start — rep. 18.20 Eureka. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Kojak — film ser. 21.25 Pegaz. 22.10 Nie taki diabeł straszny — pr. muz. 22.55 Dziennik.

Piątek — 25.III. 6.00 Tech. Rol. Fiz. 6.30 Upr. rośl. 10.00 Dla klasy VI. Geogr. 11.05 Dla klasy II „Wycieczka do POM-ów". 12.45 Tech. Rol. Upr. rośl. 13.25 Hod. zwierz. 15.50 NURT. 16.25 Pr. dnia. 16.30 Dziennik. 16.40 Obiektyw. 17.00 Pora na Telesfora. 17.30 Lektury Pegaza. 17.55 Powszednie dni — film ser. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.30 Esterina — film fab. wł. 22.05 Teatr Telewizji. M. Misiorny „Bestia". 23.05 Dziennik.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 18.III — 17.10 Podróż TV. 18.00 Nasza biografia. 19.30 Wieczór operetki.

Sobota 19.III — 12.30 Śpiewa T. Rajewska. 12.50 Film fab. 14.45 Balet. 15.25 Filmy anim. 16.15 Nie do wiary. 17.15 Koncert. 17.45 Film TV. 19.30 Wszechzw. konkurs mł. wykonawców.

Niedziela 20.III. — 11.30 Film fab. 15.30 Filmy anim. 16.15 Klub film. 17.35 Film fab. 19.30 Koncert amat. Moskwy.

КІНО

Białowieża Smarkacz na boisku — szwedz. 22—23. Szczęki — USA 24—25. Troje ze skrzydlatego pułku — radz. 27.

Bielsk Podl. Trędowata — pol. 22—27.

Czeremcha Ostatni wiosenny śnieg — wł. 22—23. Wiem, że jesteś mordercą — czes. 26—27.

Czyże Czy pasujemy do siebie, kochanie — czes. Pojedynek na szosie — USA 23—27.

Dubicze Cerkiewne Tak zaczyna się miłość — czes. Nawiększe wydarzenie od czasu, gdy człowiek stanął na księżycu — fr. 23—27.

Hajnówka Spotkanie — ang. 22—23. Smuga cienia — pol. 24—25. Kto szuka złotego dna — czes. 26—27.

Kleszczele Sprawa do załatwienia — pol. 22—23. Maria — szwedz. 24—25. Miłość szesnastolatków — NRD 26—27.

Michałowo Partita na instrument drewniany — pol. 22. Mały wielki człowiek — USA 23—24. Szczęki — USA 25—27.

Mielnik Nie oglądaj się teraz — ang. 23. Drogi chłopiec — radz. 26—27.

Milejczyce Tygrysiątko — buł. 22—25. Ojciec chrzestny — USA 26—27.

Narew Kangur — węg. Żona Jana — fr. 23—27.

Narewka Dziewczyna i auto — węg. Con amore — pol. 23—27.

Nurzec Człowiek, który przestał palić — szwedz. 22—23. Zindy — chłopiec z bagien — meks. 24—25. Zaborcza miłość — buł. 26—27.

Orla Bez wyjścia — szwedz. Straszna teściowa — radz. 23—27.

Rajsk Afonia — radz. Kto szuka złotego dna — czes. 23—27.

B.Z.Graf. Zam. 703 B-4

Гэта было далёка перад другой сусветнай вайной. У адзін сонечны летні дзень грабаўлякі ўбачылі на заходняй частцы неба дзіўны пункцік. Мае бацькі ў той час былі дома: якраз прыйшлі з поля палуднаваць. Я з'еў сваё хутчэй за ўсіх, бо спяшаўся (пакуль меншыя дзеці з мамай і татам) пабыць вольным на дварэ. Я еў толькі кулешык з малаком, значыць, не вельмі наеўся. Дай, думаю, удрапаюся на грушку ды назрываю жоўценькіх вінавак. Грушка гэта расла ў нашым садзіку тут жа ля плоту, які аддзяляў садзік ад вуліцы. Я толькі паспеў узлезці на плот, бачу: прэ дарогаю ва ўсю сілу наша суседка Казьмера. Смешна яна выглядала заўсёды, бо мела вялікі жывот і кароценькія ножкі. Сёння выдавалася яшчэ смяшнейшай, бо была вельмі спацелая і перапалоханая. Дабегла да нашых варот і крыкнула:

— Васечка, злазь з плоту і бяжы ў хату, скажы бацькам, што будэ конэць света. Унь, дывысь, што на нас ідэ!

Я з плоту не злез, а саскочыў (з вялікага страху). У тым баку, куды Казьмера выцягнула руку, вісеў на небе нейкі бліскучы прадмет, нібы празрыстая грушка. І я ўплач, што ідзе патоп.

Бацькі, пачуўшы крык Казьмеры і мой плач, выскачылі з хаты. Павыбягалі з хат і суседзі. Адны, даведаўшыся, што ідзе патоп, падалі на калені і білі паклоны, другія стаялі і, плачучы, маліліся, трэція рагаталі, аж качаліся. Тыя, што маліліся, пачалі крычаць на тых, што рагаталі, каб пераставалі бязбожнічаць, бо „то летыт архангел Міхаіл, коб об'явіты конэць света".

А цудоўны прадмет усё падыходзіў бліжэй і бліжэй ды большаў. Жанчыны і дзеці верашчалі на ўсю вёску, ніхто нічыіх парад і слоў пацяшэння не хацеў слухаць. Я роў, зноў улезшы на вароты, але мяне, вядома, ніхто не пацяшаў. Тады мне прыйшло ў галаву, каб уцячы. Дай, думаў, драпану за клуню ў каноплі, дзе расла высокая ліпа. Забег туды, прытаіўся пад ліпаю ў каноплях і ляжу. Думаю: калі будзе вада займаць агарод, то я хутчэй узлезу на ліпу. А калі архангел Міхаіл аб'явіць канец свету, дык адтуль хутчэй траплю ў рай. Я ж заўсёды маліўся. Нічога, што ніводнай малітвы не ўмею, але ж архангел ведае, што малюся ахвотна, і напэўна прыме мяне ў анёлы.

Не памятаю, аб чым яшчэ думаў і як доўга ляжаў. Але калі прачнуўся, сонейка таксама ясна свяціла і было ўсюды ціха, нібы нічога і не здарылася. А мо архангел Міхаіл усіх забраў, а мяне, не знайшоўшы ў каноплях, пакінуў? Увайшоў я ў хату, бы злодзей. Гляджу, усе жывыя, толькі не пайшлі ў поле, бо не было з кім пакінуць дзяцей.

— Дэ ты, сучы сыну, лазыш? — спытала мачаха. — Ужэ мусыт думаў, шчо на нас погібэль прышла і ў лес схаваўся? О нэ, цвальку смэрдзячы, ты хучэй згінэш од нас. А тэпэр пылнуй дыты!

— Мамо, я нэ був у лесу, я був у городы за клунёю, — прабаваў я тлумачыцца, але мачаха крыкнула, каб змоўк і не хлусіў, бо мяне ўсюды шукалі. І глянула на мяне так, быццам я ўсё гэтае нарабіў.

Бацькі, узяўшы сярпы, пайшлі ў поле. Я застаўся з дзяцьмі і далей не ведаў, што гэта такое на Грабавец ляцела. Няма ні патопу, ні канца свету. І людзі жывуць, як раней.

А вечарам разнеслася па вёсцы вестка, што Ядзьмер збагацеў. Бацька кажа, што багатаму і чорт дзеці калыша. Ядзьмер, што завёз у Кляшчэлі на станцыю двух польскіх афіцэраў, якія прыляцелі ў Грабавец балонам людзей напужаць, зарабіў дваццаць злотых.

Васіль Петручук

Каля школьнай табліцы аб'яў натоўп моладзі. Вывешаны вынікі міжкласных спаборніцтваў у навуцы за першае паўгоддзе. Падыходжу і я. Міжкласная класіфікацыя прадстаўляецца такім чынам:

1. — IV „б"
2. — I „б"
3. — II „б"
4. — III „б"
5. — I „а"
6. — IV „а"
7. — III „а"
8. — II „а"

На першым месцы клас IV „б". Тут няма чаго здзіўляцца. Так і павінна быць. Найстарэйшы клас. Вучні з гэтага класа хутка будуць здаваць экзамены на атэстат сталасці. Калі не ўсе, дык напэўна большая частка з іх думае паступіць у вузы. А туды без грунтоўных ведаў не лезь. Не дзіўна, што чацвертакласнікі ходзяць з высока паднятымі галовамі. Яны ганарацца: іх клас часта называюць вучні, што абступілі табліцу аб'яў. Спытайце ў школе пра Зіну Лабузінскую, Тамару Скепка, Уладзіміра Зенюка ці Галену Пракапюк. Не знойдзецца такі вучань, які не ведаў бы іх. Гэта не толькі выдатнікі IV „б" класа, але таксама перадавыя маладзёжныя і грамадскія дзеячы.

Каля табліцы аб'яў усё больш моладзі, а я далей разглядаю вынікі міжкласных спаборніцтваў. Нікога таксама не здзівіла моцнае другое месца I „б" класа. Вучні яго нядаўна прыйшлі з розных школ і іх яшчэ мала ведаюць. Так што I „б" хоча паказацца з як найлепшага боку. Першакласнікі стараюцца не ўступіць старэйшым класам. Толькі глядзець, як выйдуць яны на першае месца. Малайцы! Многа тут вучняў з пяцёркамі. А найлепшы Віктар Сахарчук на 13 прадметаў мае 10 пяцёрак і 3 чацвёркі. Гэта найлепшыя ацэнкі ў школе. Славяць клас таксама Тамара Плева, Марыя Стэмпкоўская, Галіна Антыпюк і Зофія Пляскавіч. Маеце рацыю, першакласнікі, чаго швэндацца, трэба працаваць.

Грэхам было б не ўспомніць аб II „б" класе. Гэта актыўны, вясёлы клас, вучні якога за паўтара года вучобы вельмі зжыліся. А такія вучні, як Міраслава Казлоўская, Галіна Галёнка ці Юры Нястэрук, заўсёды відны ў школе. Яны не толькі выдатнікі ў навуцы, але таксама вельмі добрыя сябры. Добры, сумленны клас. Добрая моладзь і добры жыццярадасны выхаваўца. Зжыты з класам. Яшчэ і таму мне гэты клас падабаецца, што гэта мой клас. І, думаю, мы хутка з трэцяга месца пяройдзем значна вышэй.

Разглядаю далей. Мне здаецца, што IV „а" не на сваім месцы. Павінен ён стаяць побач IV „б". Жадаю яму заняць лепшае месца. У гэтым класе найбольш актыўнымі і адначасова найлепшымі вучнямі з'яўляюцца Вера Гаворка, Ніна Філіманюк і Вера Філіманюк.

Яшчэ прозвішчы найлепшых вучняў іншых класаў. Поўнасцю заслужылі яны гэтага:

III „б" — Аліна Сяльвесюк, Аляксандр Лаўрыновіч, Анатоль Чабан і Яўгень Анікіюк;

III „а" — Міраслава Лукша, Марыя Красноўская;

I „а" — Ніна Леанюк, Варвара Младзяноўская, Галіна Лукашук;

II „а" — Аліна Хіліманюк, Марыя Гайдучэня.

На табліцы аб'яў сухія лікі, першае, другое месца... і г.д., найлепшы вучань, найгоршы вучань. Але толькі задумацца, што сапраўды за гэтымі лікамі скрываецца! Колькі ўпартай працы, радасных і сумных перажыванняў, нават слёз! Колькі нерваў нашых настаўнікаў і, вядома, нашых нерваў. Але, мабыць, так ужо павінна быць. Гэта ж навука, а яна ніколі не была лёгкай.

Анін К.

ШТО МОГУЦЬ НАСТАЎНІКІ?

Сям'я Грушэўскіх каля адной з экспазіцый на выстаўцы сваіх збораў.

Праходзіўшая з І па 10 сакавіка г.г. у Беластоку **„Дэкада культуры вёскі"** прынесла шэраг каштоўных і цікавых мерапрыемстваў, якія садзейнічалі, па-першае, азнаямленню беластачан з культурным жыццём у нашым сучасным сяле, а па-другое, спрыялі ўстанаўленню супрацоўніцтва паміж рабочымі калектывамі беластоцкіх прадпрыемстваў з паасобнымі гмінамі ў справах культурнага абмену, адпачынку, сяброўскіх кантактаў і ў іншым.

Сярод шэрагу выставак, канцэртаў і сустрэч у час „Дэкады" асаблівай увагі заслугоўвае і карыстаецца зацікаўленнем наведвальнікаў выстаўка **„Этнаграфічныя помнікі ў зборах гміннай школы ў Янове"**, што адкрыта да канца сакавіка ў Акруговым музеі.

Выстаўка гэтая — красамоўны доказ таго, які бясцэнны ўклад для культуры можа ўнесці адна настаўніцкая сям'я, калі з ахвярнасцю, замілаваннем і піетызмам займецца вывучэннем і збіраннем прадметаў народнай культуры, азнаямленнем з яе каштоўнасцю сваіх выхаванкаў і заахвочваннем іх прадаўжаць і ўзбагачаць традыцыі сваіх дзядоў і бацькоў.

На выстаўцы прадстаўлены 120 экспанатаў: драўляны посуд (капані, дзежачкі, кубкі, ступа, чарпакі, лыжкі і г.д.), прылады апрацоўкі валакна (калаўротак, трапачкі, чаўнакі, цэўкі і інш.), прылады апрацоўкі зямлі (барана, сявенькі, каробкі і г.д.), вырабы з жалеза мясцовых кавалёў (путы, сярпы, матычкі і т.п.), разьба па дрэву (знешняе ўпрыгожванне хат: падстрэшнікі, вятроўкі, навугольнікі, падаконнікі і інш., а таксама постаці людзей і звяроў), вырабы мясцовых ганчароў і іншае.

— Пачалі мы знаёміцца з народнай матэрыяльнай культурай жыхароў Яноўскай гміны і збіраць самыя вартасныя экспанаты ў 1969 г., — расказаў наведвальнікам выстаўкі дырэктар гміннай школы **З. Грушэўскі**. — У вольны час мы разам з жонкай **Крыстынай**, таксама настаўніцай, узяўшы з сабой дачку **Агнешку**, вучаніцу пачатковай школы, падаваліся ў тую ці іншую вёску. Хадзілі з хаты ў хату, гутарылі з людзьмі аб народнай матэрыяльнай культуры і яе вартасці для сучаснага

(Працяг на стар. 5)

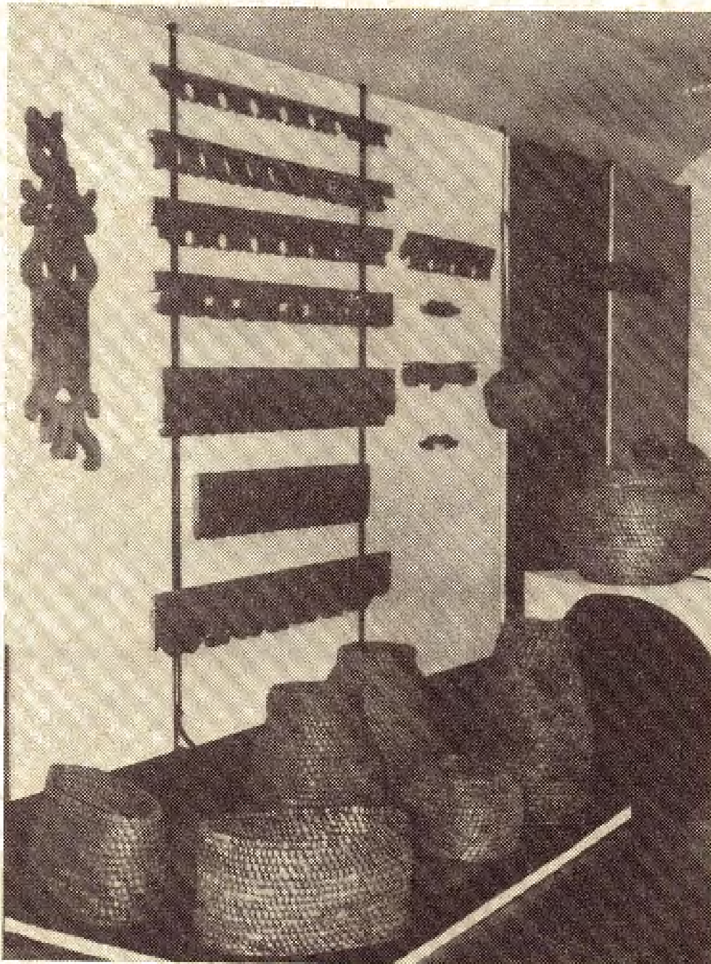

Фрагмент выстаўкі.

З візітам у Шагала

Пад такім загалоўкам „Палітыка" за 26 лютага г.г. апублікавала інтэрв'ю з Маркам Шагалам. Слаўны мастак, як вядома, нарадзіўся і вырас у Віцебску. Віцебскія гады мелі таксама вялікі ўплыў на ўсю творчасць Шагала. Іх прыкмеціў аўтар інтэрв'ю і ў абсталяванні французскай віллы мастака. Шагал успамінае сваё дзяцінства і першыя спробы ў жывапісе, гаворыць таксама аб прывязанасці да роднага горада. Ужо праз тыдзень у час першай сустрэчы з Парыжам (1910 г.) ён шукае прычыну, каб вярнуцца ў Віцебск. Стрымлівае далечыня і беднасць. Тут знаёміцца мастак з Луначарскім, які пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі давярае Шагалу пасаду камісара мастацтва Віцебскай губерні. Шагал арганізуе ў Віцебску акадэмію мастацтва. Ды арганізатарская дзейнасць была не па натуры Шагала, і ён, за згодай Луначарскага, у 1922 г. зноў выязджае ў Парыж.

Ці калісьці потым адведаў свой родны кут?

— Так, — адказвае Шагал, — быў я ў СССР некалькі год таму, аднак Віцебск не наведаў. Гаварылі мне, што горад вельмі пацярпеў у час вайны, дык я хацеў пазбегнуць балючых хваляванняў. (рл)

(Працяг са стар. 1)

СВЯТЛО І ЦЕНІ

зусім не залежыць на паглыбленні ведаў сялян. Гэтыя „спецыялісты" дбаюць толькі пра тое, каб як-небудзь адбыць „урок", зарабіць сабе на „кішанковае" і на тым справе канец. Такія „птахі" — ужо рэдкая з'ява, але ўсё ж залятаюць на ніву сельскагаспадарчай асветы і кормяцца на ёй. Такога якраз меў на ўвазе іншы мой размоўца, дысцыплінаваны і скрупулёзны наведвальнік заняткаў, сцвярджаючы: „Я, ведаеце, выпісваю сельскагаспадарчыя часопісы, шмат чытаю кніг у гэтай галіне, дык часам аж сорамна слухаць, якія вядомыя ўсім справы тлумачыць такі „спецыяліст" на курсе".

Яшчэ горш выглядае справа з навучальнымі дапаможнікамі. У вядзенні заняткаў, як правіла, адзіным „дапаможнікам" з'яўляецца язык выкладчыка, бо часценька нават звычайнай дошкі і крэйды няма. Пра дыяфільмы, каляровыя табліцы, графікі, вынікі вопытаў і таму падобныя матэрыялы тут і ўспаміну не бывае. Значыць, матэрыяльная база сельскагаспадарчай вучобы ў Сакольскай гміне, як і ў іншых гмінах Беласточчыны, знаходзіцца на ўзроўні часоў цара Гароха. Пануе ў гэтай галіне абсалютны вербалізм — смяротны вораг навучання. Толькі зрэдку самыя салідныя выкладчыкі вольны ад працы час прысвячаюць не толькі паглыбленню сваіх ведаў, а і крэсляць, каліграфуюць, малююць, вырэзваюць ды клеяць з паперы розныя наглядныя дапаможнікі ўласнага вырабу. Яшчэ радзей удаецца ім правесці паказ асветнага ці навукова-папулярнага фільма, а сельскагаспадарчай службе — арганізаваць экскурсію, як гэта зрабілі ў Саколцы 22 лютага г.г. для спецыялізуючыхся сялян, якія наведалі перадавыя гаспадаркі ў суседніх Янаўскай і Карыцінскай гмінах.

З гэтага напрошваецца вывад: ужо настаў час, каб гмінныя праўленні ў Саколцы і па ўсёй Беласточчыне глыбока задумаліся ды прыступілі да стварэння гмінных асяродкаў або іншых цэнтраў сельскагаспадарчай вучобы. У іх іменна павінна быць база сельскагаспадарчай адукацыі ў данай гміне, г.зн. літаратура, наглядныя дапаможнікі і іншыя матэрыялы да вядзення заняткаў. Ваяводскія ўстановы, адказныя за сельскагаспадарчую асвету, павінны заняцца рэгулярным павышэннем педагагічных кваліфікацый выкладчыкаў. Усім жа вядома, што сельскагаспадарчая вучоба прадбачана не на год і не на два, яна будзе весціся пастаянна і на ўсё вышэйшым узроўні. Доказ гэтаму тое, што ў сельскай гаспадарцы з цягам часу будуць працаваць людзі прынамсі з сярэдняй адукацыяй, навука ўвесь час будзе ісці наперад, і трэба будзе няспынна павышаць веды і ўменні нашых сялян — карміцеляў усяго нашага грамадства.

Мікалай Гайдук

(Працяг са стар. 1)

І ПЕСНЯ І ПРАЦА

для ўсіх пакояў і капы, якімі накрыты тапчан і амерыканка. Нядаўна Маркевічы дабудавалі лазенку, туалет і кладоўку. У хаце прыгожая мэбля, тэлевізар, халадзільнік і сціральная машына.

За домам калодзеж, а далей — гаспадарчыя будынкі. Яны ў добрым стане і дазваляюць развіваць жывёлагадоўлю.

Сямён Маркевіч пачынае спецыялізавацца ў вырошчванні бульбы. У мінулым годзе закантрактаваў 1,5 га яе. Дзякуючы належнаму выкарыстанню мінеральных і натуральных угнаенняў, на землях невысокай якасці атрымаў па 300 цэнтнераў з 1 га і прадаў дзяржаве 22 тоны бульбы.

Маркевічы кантрактуюць таксама малако. У 1976 годзе закантрактавалі 12 тысяч літраў, а прадалі значна больш. У гэтым годзе кантрактацыя бульбы і малака будзе ў іх значна павялічана.

Штогод Маркевічы таксама кантрактуюць па 4—6 кормнікаў і, як правіла, заўсёды па два гадуюць для сябе.

Вольга Маркевіч вясною займаецца яшчэ вырошчваннем ранніх гуркоў і па высокіх цэнах заўсёды прадае 300—400 кг.

Трэба сказаць, што Маркевічы нядрэнна гаспадараць. Жывуць згодна, належна выхоўваюць сваіх дзяцей. Дачка Эля вучыцца ў другім класе бельскага ліцэя, а сын Мірэк — у чацвёртым класе пачатковай школы.

Сямён Маркевіч, дзеяч ЗСЛ, шмат працуе грамадска. У мінулым на працягу 6 кадэнцый быў радным мясцовай грамадскай рады і некалькі кадэнцый быў членам яе прэзідыума. Цяпер з'яўляецца членам гміннага камітэта ЗСЛ. Робіць ён намаганні, каб у Кляшчэлях арганізаваць суполку калектыўнай апрацоўкі зямлі. У Кляшчэлях ужо 150 чалавек здало зямлю дзяржаве за пенсію. Тых, што ўтрымоўваюцца толькі і выключна з гаспадаркі, засталося толькі 42 гаспадары, і таму, як лічыць Маркевіч, неабходна тут калектыўнае гаспадаранне. Бо толькі яно можа загарантаваць апрацоўку пакінутай пенсіянерамі зямлі і забяспечыць большыя даходы сялянам коштам механізацыі.

Тэкст і фота Міхася Хмялеўскага

АДНАВІЛІ

Калі ў канцы жніўня мінулага года на вокнах міхалоўскага рэстарана паявілася белая фарба, а на дзвярах картачка, паведамляючая аб рамонце, многія нават узрадаваліся: нарэшце будзе толк. Але, калі міналі месяцы і дзверы ў рэстаран усё былі закрыты, цярплівасць пачала памалу знікаць. А ў сувязі з тым, што ніхто з рамонтнікаў занадта гэтым не пераймаўся, міхалоўскія жыхары пачалі ўжо нават забываць аб існаванні рэстарана. Нарэшце адкрылі, ды ненадоўга. З увагі на вялікую колькасць недахопаў, узнікшых у час рамонту, па загаду санітарна-эпідэміялагічнай камісіі дзверы неўзабаве зноў зачыніліся. Калі мы наведалі Міхалова ў палове мінулага месяца, выяснілася, што недахопы выступілі ў рамонце безалкагольнай залы, бо выпіць — калі ласка. Алкагольная зала адрамантавана, аб чым сведчаць запрашальна раскрытыя дзверы і гоман наведвальнікаў, без ніякіх закідаў. Так што праблема толькі з ядой.

— Ці ў Міхалове з'есці дзе-небудзь можна? — звяртаемся да напатканых.

— Адны толькі абеды, але не ў рэстаране, а там далей такі будынак ёсць.

Шкада толькі, што нікому не прыйшла ў галаву думка, каб хоць палову гэтых „напіткаў", пакуль кухня дзейнічаць не можа, замяніць на бутэрброды ды халодныя блюды. Не аднымі ж абедамі ды селядцамі з агурочкамі, якія поўнасцю заступаюць тут закуску, чалавек жыве. (мш)

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

КОЖНАМУ СВАЯ ДАРОГА

Аднойчы адзін бедны мужык захацеў вала пераўтварыць у каня. Конмі карысталіся тады толькі шляхцюкі і багатыя сяляне. А ў яго, абяздоленага абарванца, больш дзяцей было ў закопчанай хаце, чымсьці жывёлы ў хляве, якая, дарэчы, памяшчалася ў той жа хаце. Дык пазайздросціў мужык іншым гэтага багацця і хадзіў вакол свайго адзінага воліка, як каля жонкі ў першую пашлюбную ноч. Нават ад дзяцей сваіх усё найлепшае з міскі забіраў, каб яго падкарміць, нейкія чары-мары над ім тварыў, цэлымі гадзінамі штосьці ў вуха яму шаптаў, мабыць, даказваў, як добра быць канём.

Вол застаўся валом, толькі распасся і разгультайнічаўся так, што ўжо і саху не захацеў цягнуць.

— І так яно заўсёды бывае, калі вол хоча быць канём, — канчаў гэтую казку мой дзядуля. — Кожнаму свая дарога...

А мне гэтая казка прыпомнілася, калі я апошняй „Ніве" чытаў артыкул Віктара Рудчыка. Хацеў бы ён валоў у коні перарабляць. А паколькі валы ў нас даўно ўжо зваяліся, дык ухапіўся ён за нашы мужыцкія душы. Здаецца яму, што ўсе розумы на свеце пазбіраў і толькі ён адзін ведае цудоўнае лякарства, каб усіх нас ашчаслівіць. Паглядзіце, кажа ён, якія вы дурныя і сляпыя! Не хочаце быць багатымі, хоць хопіць толькі выцягнуць руку і грэбсці тое багацце, як траву ў час сенакосу!

З вышыні Рудчыкавага крэсла можа так і здаецца. Дык я маю прапанову для вас, пане рэдактар. У нашай вёсцы знойдзецца не адна свабодная гаспадарка. Можна яе ўзяць без аднаго граша. Пакажыце нам, як вы патрапіце грэбсці гэтае багацце!

Ага, б'еце ў хамут. Нібы не вашая справа капацца ў зямлі і нюхаць пах жывёльнага гною... Вось менавіта, кожнаму свая дарога! І няма што тыкаць нам пад вочы нейкіх там манецкіх ці яшчэ іншых сялян, якія ўзбагаціліся пры дзяржаўнай дапамозе!

Вядома, я таксама за тое, каб усім сялянам у нас жылося ўсё лепш і лепш. Толькі кожны з нас хай да свайго шчасця даходзіць уласнай дарогай.

Тут, на ўсходзе Беластоцкага ваяводства, дзе я жыву, гэтая дарога здаецца мне болей крутой і разгалінаванай на розныя шляхі. **Адзін з галоўных шляхоў, — так я думаю, — вядзе да згуртавання нашых мужыцкіх сіл і нашай сялянскай зямлі ў спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў, а таксама ў спулдзельні прадукцыйныя і ў дзяржаўныя гаспадаркі, якія ў нас здаўна ўжо ПГР-амі завуцца.**

Калі на справу паглядзець з гэтага боку, дык добра, што з усходніх гмін Беласточчыны сяляне ўцякаюць у горад, пакідаючы без жалю сваю зямлю. Навошта ім гэтага шкадаваць? Хай паспрабуюць гарадской „раскошы". Мае дзеці таксама ў горадзе. Двое ў Беластоку, адзін у Варшаве. І мяне яны хацелі вырваць з вёскі, а я ім дулю паказаў і вясковым валом ужо да смерці застануся, бо і тыдня ў горадзе вытрымаць не змог. Кожнаму свая дарога, браток мой Рудчык. Калі б я мог, дык стараўся б дапамагчы, каб усе ахвотныя чым хутчэй выбраліся з вёскі. **Тады ў нас засталіся б на зямлі сапраўдныя гаспадары**, якія змаглі б даказаць усяму свету, што яны не горшыя ад тых, што ў Манецкай ці Карыцінскай гмінах.

Успомніў я яшчэ пра тыя дзяржаўныя грошы, якіх, мабыць, не хочуць выкарыстоўваць нашы сяляне для падмацавання ўласнага шчасця. Не ведаю, можа я і дурнейшы ад пана Рудчыка, бо менш у школах прышлося бываць, але ў мяне на гэтую справу свой погляд і раю шаноўнаму рэдактару, каб ён часцей заглядаў у нашыя вёскі, менавіта ў тыя на ўсходніх раёнах, каб пабачыў, колькі там цяпер усяго будуецца, колькі яшчэ будзе будавацца. Ніколі ў гісторыі нашай зямлі, ей-богу, не было яшчэ такога будаўнічага размаху, як у гэтай пяцігодцы! І ўсё гэта менавіта **на дзяржаўныя грошы, за банкавы крэдыт**. Прыгледзьцеся да гэтага, пане Рудчык!

А можа я памыляюся? Дык дапамажыце, даражэнькія, старому!

З пашанай да вас

Максім Нурэцкі

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНДР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

МАКСІМ ГАРЭЦКІ — ЧАСТКА XIV

Дагэтуль былі разгледжаны намі ўсе творы Гарэцкага, з якіх складаўся зборнік „Рунь". Аднак, апрача іх, пісьменнік напісаў у нашаніўскую пару цэлы рад іншых твораў. Нягледзячы на тое, што былі яны апублікаваны ў савецкі час, трэба іх разглядаць пры дакастрычніцкім перыядзе беларускай літаратуры. У даным выпадку час напісання твора, а не час яго публікацыі, з'яўляецца найважнейшым. Апрача ўжо нам вядомых твораў з „Руні", ведаем больш дваццаці апавяданняў і сцэнічных абразкоў, напісаных у дарэвалюцыйны перыяд. Найранейшыя з іх былі створаны ў 1913 годзе, найпазнейшыя — у 1917 годзе.

І так, да 1913 года крытыкі адносяць апавяданні „Стогны душы", „Патаемнае", „Буйніцы і драбніцы", „Хаўтуры". Праўдападобна, з 1913 годам звязана таксама апавяданне „Скрыпачка". Амаль усе названыя творы хутчэй можна залічыць да лірычных эцюдаў, чым да апавяданняў. Галоўную ролю ў гэтых творах адыгрывае настрой. Выступае ў іх схільнасць да філасофствавання. Нельга не адзначыць, што інтэлектуальны ўзровень разважанняў даволі нізкі. Праяўляецца ў некаторых творах крайні індывідуалізм. Герой супрацьпастаўляе сябе ўсяму свету. Вядзе сябе так, як бы меў рэцэпты на аздараўленне ўсяго чалавецтва. Апранаецца ён у балахон барацьбіта або мысліцеля. Характэрнай рысай з'яўляецца выкарыстоўванне прыроды. Многія апавяданні пачынаюцца характарыстыкай пейзажу. Аўтар як бы шукае супольнасці паміж чалавекам і прыродай. Паказвае ўплыў прыроды на стан чалавечых пачуццяў. Зрэшты, варта прыгадаць, што такія схільнасці выступалі ў многіх ужо намі ахарактарызаваных апавяданнях Гарэцкага. У такой схільнасці пісьменніка праяўляецца нешта першабытнае, нешта язычаскае. Праўда, Гарэцкі не зводзіць усіх залежнасцей і ўзаемасувязей на лініі чалавек — прырода толькі да страху чалавека перад магутнасцю прыроды, але элементы прыроднага пантэізму ў яго творах выступаюць. Фабулярная структура ў гэтых творах даволі слабая. Некаторыя з прыведзеных апавяданняў можна залічыць да вершаў у прозе.

У названым цыкле прыроднай уверцюрай пачынаецца першы твор „Стогны душы". Твор гэты мае характар лірычнай дэкларацыі. Па сутнасці з'яўляецца ён маналогам чалавека, які нагадвае рамантычных герояў, гатовых самотна весці бойку з навакольным злым светам. Бойку ў імя свабоды і ліквідацыі розных класавых несправядлівасцей. Вось фрагмент гэтай дэкларацыі:

„Я жыць хачу вольным жыццём, — жыццём радасці, добрага, вясёлага смеху і ўсяго таго, што побач з другім творыць гармонію жыцця. Я хачу новага, лепшага жыцця. Я крэпка, усімі сваімі сіламі жадаю яго! Бо нездаволен, вельмі нездаволен... Як толькі стаў я мець сваё сумленне, маю вялікую ахвоту, думку сэрца, як бы вызваліць самому і другіх вызваліць з гэтага жыцця. Бо ў ім навокал адны аграмадныя, гідкія камы бруду, бруду дрэннага, гнойнага... Я не хачу трываць! І не вытрываю, бо нельга вытрываць. Я скіну, сарву ланцугі свайго старога жыцця і зраблю жыццё новае. Зраблю! Парву ланцугі спрадвечнай гульні-лені, ланцугі глуму, шальмоўства і страшэннай, аграмаднай цемнаты векавечнай, тыя ланцугі, што робяць з чалавека скаціну, быдлё, што твораць „паноў" і „мужыкоў".

Няма сумнення, што ў творы даскакала раўнаважацца малады запал з маладой наіўнасцю. Гатоўнасць героя кінуцца на зло, выклікае толькі частковыя засцярогі. Аднак яго ўпэўненасць, што ён гэта зло знішчыць цалкам, назаўсёды пахне пустым донкіхоцтвам. Аўтар у гэтым творы выразна злоўжывае словамі. Мнагаслоўнасць, паўторы не толькі не высняюць, але замазваюць сутнасць думкі.

Усё гэта сведчыць аб тым, што, праўдападобна, імпрэсія „Стогны душы" была напісана ў ранні перыяд творчасці Гарэцкага. У пазнейшы час пісьменнік з усё большай паслядоўнасцю пазбягаў непатрэбнага псеўдалірызму, „рэвалюцыйнасці" і мнагаслоўнасці.

ШТО МОГУЦЬ НАСТАЎНІКІ?

(Працяг са стар. 3)

грамадства і навукі, прасілі ахвяраваць нам той ці іншы экспанат, што разам з гаспадарамі адкрылі ў хаце ці іншых будынках. Адны давалі нам іх ахвотна, другія менш ахвотна, трэція скваліна хавалі. Адкрытыя экспанаты мы адразу дакументавалі: апісвалі або рабілі здымкі, падаючы дакладны адрас знаходкі. Сабраныя рэчы паступова запаўнялі наш школьны кабінет мастацкага выхавання. Цяпер мы маем у ім каля 170 экспанатаў, і ён ператварыўся ў сапраўдны музей мясцовай матэрыяльнай культуры. На адкрытыя каля 50 рэчаў, што знаходзяцца ў сялян, мы склалі дакладныя навуковыя метрыкі. Нашыя зборы служаць канкрэтным мэтам у навучанні і выхаванні: на ўроках гісторыі, грамадскага выхавання, мастацкага выхавання і іншых заняткаў з дзяцьмі. Знаёмячы з экспанатамі, мы прывіваем у вучняў пашану да працы папярэдніх пакаленняў, любоў да свaёй мясцовасці, ахвоту прадаўжаць і развіваць лепшыя традыцыі народнага мастацтва. І ў гэтай працы мы пайшлі яшчэ далей. Ужо тры гады ў нашай школе дзеці вучацца майстэрству ткання дзвюхасноўвавых дываноў, дарожак, макатак. Дзвюхасновавая тканіна — самая цэнная асаблівасць ваколіц Янова. Вучыць ткаць славутая майстрыха-ткачыха **Алімпія Ярашэвіч.** Сродкі на аплочванне заняткаў даў бацькоўскі камітэт школы. Ткачыха вельмі ахвотна працуе з дзецьмі, бо ўсім сэрцам жадае перадаць свае ўменні маладому пакаленню. Не забываем мы і аб іншых формах народнага мастацтва. Штогод навесну на ўроках мастацкага выхавання паказвае дзецям сваё незвычайнае майстэрства **Зоф'я Серадзінская** з Мархалёўкі, якая па-мастацку прадаўжае і развівае мясцовыя багатыя традыцыі ў маляванні велікодных яек.

Неабходна таксама дадаць, што ў выніку гэтага зацікаўлення мясцовай народнай матэрыяльнай культурай З. Грушэўскі цяпер піша магістэрскую працу на тэму **„Традыцыі народнай культуры асяроддзя і намаганні школы ў іх захоўванні і развіцці“.** Таксама і К. Грушэўская — дасканалая майстрыха ў тканні дзвюхасновавых дываноў, чаму навучылася ў Янове — мае намер падрыхтаваць магістэрскую працу аб выкарыстоўванні мясцовых ткацкіх традыцый у навучанні і выхаванні школьнікаў.

Такія цудоўныя настаўнікі, як сям'я **Грушэўскіх** з Янова, — гэта бясцэнны скарб у асвеце на Беласточчыне. І калі б па іх прыкладу пайшлі іншыя педагогі з нашых школ, унеслі б яны каштоўнейшы ўклад у развіццё культуры ў нашым рэгіёне. Багатыя традыцыі народнага мастацтва Надбужжа, Бельшчыны, Гайнаўшчыны, Сакольшчыны, Дуброўшчыны ўсё яшчэ з надзеяй чакаюць прыходу сваіх слаўных Грушэўскіх!..

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

(Працяг са стар. 2)

ВІНЦУК ДУНІН – МАРЦІНКЕВІЧ

і панамі. Паны — гэта бацькі, а сяляне — дзеці. І гэта галоўныя элементы яго ідэйна-паэтычнай формулы. Паводле яго думкі, найбольш варожыя класы павінны шчыра паціснуць адзін другому рукі. Яго творчасць прадстаўляе сабой цікавую і складаную з'яву. Як ужо ўспаміналася, Марцінкевіч хацеў наблізіць тое, што ніколі блізка быць не магло. І таму рэчаіснасць у яго творах прапушчана праз прызму ўласных жаданняў. Ён пісаў не аб тым, што было ў жыцці, а аб тым, што, на яго думку, быць павінна. Быў ён проста пацяшальнікам. Складанасць у творчасці Марцінкевіча праяўляецца і ў тым, што пісаў ён на дзвюх мовах і часта ў адным творы паслугоўваўся і беларускай і польскай мовай, у залежнасці ад паходжання героя.

Да найважнейшых твораў Марцінкевіча адносім лібрэта да опер „Pobór rekrucki“ і „Walka muzyków“, тэксты якіх, на жаль, не захаваліся. А больш вядомыя і захаваныя — опера „Сялянка“ (1846 г.), паэмы „Гапон“ (1854 г.), „Вечарніцы“ (1855 г.), „Купалле“ (1855 г.), сцэнічныя творы „Пінская шляхта“ (1866 г.) і „Залёты“ (1870 г.). Гледзячы на даты, можна правесці рэзкую лінію, якая, аддзяляючы сцэнічныя творы ад рэшты, вылучыць у творчасці Марцінкевіча дзве літаратурныя плыні: сентыменталізм і крытычны рэалізм.

Пісьменнік, выкарыстоўваючы прыём сентыменталістаў, якія ішлі за Фантэнелем, пайшоў крыху далей, як, напрыклад, у „Сялянцы“. Ён пераапрануў сваю гераіню Юлію ў сялянскую вопратку, але з той думкай, каб пераканаць арыстакрата Лятальскага да мясцовага пейзажу, маральных вартасцей люду, ды канчаткова выкараніць з яго ідэалогію франкаманіі, якой пісьменнік быў рашучым ворагам. Як „Сялянка“, так і „Гапон“ утрыманы ў казачных рамах. Выразна відаць галоўны казачны элемент — перамога дабра над злом.

Найбольш драматычнымі і пераломнымі момантамі ў жыцці і творчасці Марцінкевіча былі знясенне ў Расійскай імперыі паншчыны ў 1861 годзе і студзеньскае паўстанне ў 1863 годзе. У выніку арыштаў, якімі адказаў царызм на ўздым, адна з дачок Марцінкевіча была саслана ў глыб Расіі, а ён сам быў вымушаны не адлучацца са свайго маёнтку ў Люцынцы. Пасля 1863 года ў польскай літаратуры пачаў нараджацца новы літаратурны напрамак — пазітывізм. Як доказ пераходу пісьменніка да крытычнага рэалізму, што з'яўляецца сінонімам пазітывізму, паявіліся п'есы „Пінская шляхта“ і „Залёты“. Калі ў папярэдніх творах пераважала фікцыя і надуманасць, то ў п'есах на першае месца выплывае рэчаіснасць. Паяўляюцца іншыя праблемы. Высмейвае ён рускую бюракратыю і прымітыўнасць шляхты. Але адклікаюцца і элементы рамантызму — перавага дабра над злом. Гэта добра відаць у „Залётах“, якія, нягледзячы на тое, што былі напісаны на польскай мове і невядома да якой з літаратур іх залічыць, мелі вялікі ўплыў на развіццё беларускай драматургіі. Апрача творчасці Марцінкевіч займаўся перакладамі. Намерваўся перакласці поўнасцю „Пана Тадэуша“ Адама Міцкевіча. Выйшлі толькі дзве першыя часткі, але ўжо гэтым Марцінкевіч даў пачатак перакладам польскай літаратуры на беларускую мову.

Сёння творы Марцінкевіча здзіўляюць нас наіўнасцю ідэалогіі і мастацкай упрошчанасцю. Але трэба памятаць, што беларуская літаратура перажывала тады заняпад. Нельга таксама забываць аб нацыянальнай зняволенасці, якая трымала ў абручах пісьменніка. І няма сумнення ў тым, што Марцінкевіч быў чалавекам з вялікай адвагай і добрым пісьменнікам.

Міхась Шаховіч

(Працяг са стар. 1)

ПАКЛОН МАЛАДЫМ ГАСПАДАРАМ

разу перадаць такую гаспадарку даросламу ўнуку?

*

Улады заахвочваюць маладых людзей да працы на зямлі, паказваючы ім перспектывы. У вёсцы заўсёды ёсць у л а с н а е жыллё, якое, калі крыху пастарацца, ні ў чым не ўступае гарадскому. З электраэнергіяй няма ўжо ніякіх клопатаў, пра газоўкі нашы сяляне памалу забываюць. Ваду не цяжка абсталяваць уласным промыслам, а разам з вадой паяўляюцца і каналізацыя, і цэнтральнае абаграванне, якое шмат таннейшае ад традыцыйнай печы. Газ пастаўляюць у бутлях. Тэлевізар, радыё. Якая розніца ад гарадскіх бытавых умоў? Розніца такая, што цяпер у горадзе, скажам у Беластоку, атрыманне спулдзельчай кватэры трэба чакаць у чарзе да д з е с я ц і гадоў, а да гэтага часу плаціць за абы-які наняты пакойчык 1000 — 1200 злотых у месяц.

*

Дык у чым перашкода? Можа ў грошах? У заробках?

Усё паказвае на тое, што даходы сялян будуць накапляцца шмат хутчэй, чым даходы жыхароў горада. Статыстычна ў планах Беластоцкага ваяводства гэта выглядае так: **да 1990 года даходы сялян павялічацца на 45-50 працэнтаў.**

*

І тут прыпомніўся мне адзін селянін з Юхноўца, па прозвішчу Мечыслаў Слівоўскі.

— Усё гэта праўда, — кажа ён, — што цяпер нам у вёсцы жывецца добра. У мяне — дзевяцігектаровая гаспадарка і дарослы сын. Пабудаваў я дом, купіў трактар, маю ўсе машыны, магу купіць сыну таксоўку. З гэтым бяды няма, бо грошы ёсць. **Але адкуль узяць для сына жонку?** Гэтага тавару за грошы не купіш. А кожная вясковая дзяўчына кажа ў вочы: *„Пайду лепш за камінара, чым за гаспадара!“*

На жаль, цяпер нялёгка знайсці вясковаму хлопцу гэту адзіную сяброўку на ўсё жыццё. У Беластоцкім ваяводстве на а д н у дзяўчыну з вёскі ва ўзросце 20-24 год прыпадаюць аж д в а хлопцы ў тым жа ўзросце. Шанцы раўняюцца ў крыху старэйшай групе. На 7041 вясковую дзяўчыну ва ўзросце 25-29 гадоў прыпадае 7956 мужчын-раўеснікаў.

Віктар Рудчык

У Бабіках (Шудзялаўская гміна) ёсць крама, у якую людзі неахвотна заходзяць. Бо там стаяць „апі-вошы“. Калі хто ўваходзіць у краму, „апі-вошы“ пачынаюць з ім гутарку і так спрытна патрапяць падыйсці да чалавека, што той мусіць фундаваць піва.

Ніяк

НА СПАРТЫЎНАЙ НІВЕ

У Міхалоўскай гміне...

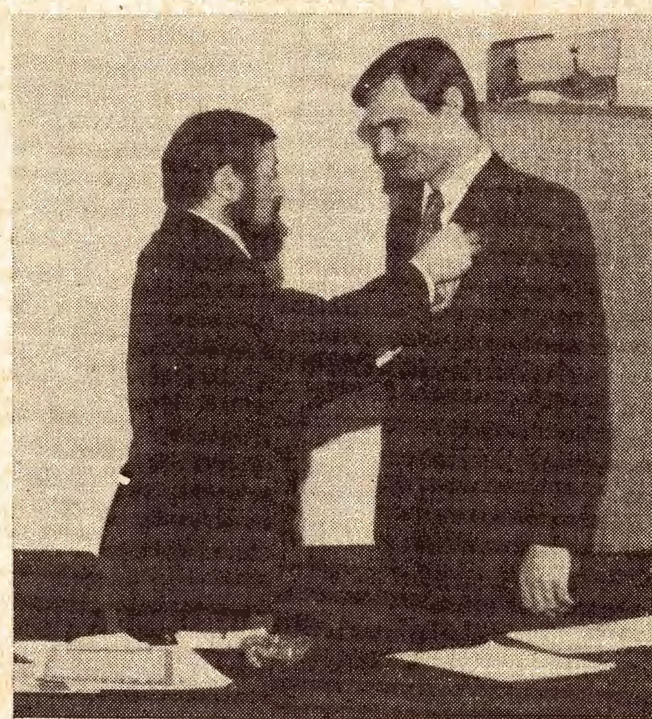

Сакратар бюро Ваяводскага аб'яднання ЛЗС у Беластоку Васіль Бэзюк уручае залаты значок ЛЗС І сакратару гміннай арганізацыі ПАРП у Міхалове Станіславу Гаеўскаму.

Гмінныя ўлады ў Міхалове дапамагаюць вясковым спартсменам купіць лыжы (купілі іх 20 пар), спартыўныя касцюмы, сеткі да сяткоўкі, тэнісныя сталы. У Міхалове будзе пабудаваны стадыён, недалёка ад басейна.

Нядаўна ў Міхалове адбыўся гмінны з'езд дэлегатаў з паасобных гуртко ЛЗС, якія падсумавалі дагэтуляшнія дасягненні гміннай спартыўнай арганізацыі і намецілі план яе далейшай дзейнасці. Актывістам былі ўручаны значкі ЛЗС, рэчавыя ўзнагароды і дыпломы. Старшынёю гміннай арганізацыі ЛЗС выбраны Веслаў Свідэрскі, які кіраваць будзе ёю другую кадэнцыю. Ганаровым старшынёю выбраны першы сакратар гміннага камітэта партыі Станіслаў Гаеўскі. Рэвізійную камісію ўзначаліў Юзэф Пшылажынскі.

Тэкст і фота
Я. Цялушэцкага

...дзейнічае дзевяць гурткоў ЛЗС з агульнай колькасцю 249 членаў. Найактыўнейшыя сярод іх — гурткі ЛЗС у Міхалове (старшыня Веслаў Свідэрскі), Пяньках (старшыня Здзіслаў Карповіч) і Ялоўцы (старшыня Лявон Стэфановіч).

У Міхалове члены ЛЗС (іх 85) намераны зімою больш, чым дагэтуль, ездзіць на лыжах, а летам — на веласіпедах, будуць арганізоўваць таксама спаборніцтвы велагоншчыкаў.

У Пяньках моладзь (тут 20 членаў ЛЗС) найбольш займаецца настольным тэнісам, футболам і сяткоўкай.

Футбол з'яўляецца вядучай дысцыплінай спорту і ў Шымках, Навасадах, Ялоўцы. Моладзь з гэтых трох вёсак мае свайго важака — настаўніка з Шымкаў Веслава Канопку.

Старшыня гміннага праўлення ЛЗС у Міхалове Веслаў Свідэрскі ўручае кубак капітану міхалоўскай футбольнай каманды Здзіславу Багдановічу.

ФАЛЬКЛОР

ВЯСНЯНКА
(„ОГУЛЬКА“)

Пуд бор гусонькі летіелі, летіелі,
з-пуд калінонькі выплылі, выплылі.
Тры кавалеры ехалі, ехалі —
собіе Надечку ўкохалі, укохалі.
А вона ж імі згорділа, згорділа —
собіе Колечку ўлюбіла, улюбіла.

Мелодыя песні — як раней апублікаванай „огулькі“ *„Ой, там на горыэ, на белуй камэныці...“*

Ад Шумарскай Мар'і, год 46, родам з вёскі Койлы, жыве ў вёсцы Буды ў Белавежскай пушчы, запісаў 12 кастрычніка 1976 г. Мікалай Гайдук.

Maryla Rodowicz

ФОТА ПА ЗАКАЗУ

Заказвала
Багуся Гарадкевіч з Мастаўлян.

Кансультацыя юрыста

Пытанне: Муж А. распіўся, кінуў дом і наймаецца да працы ад часу да часу ў розных людзей. Ён напазычаў у сваіх знаёмых грошай, якія прапіў. Даўгоў не плоціць, і крэдытары пагражаюць яму судом. Але ён з гэтага толькі смяецца, бо з яго ўзяць няма чаго, і адсылае крэдытараў да жонкі, гаворачы, што яна мае гаспадарку, на якую мужу і жонцы супольна наданы акт уласнасці, і можа доўг заплаціць. Ці жонка абавязана плаціць даўгі мужа, які не працуе на гаспадарцы, не садзейнічае павелічэнню яе даходаў, а сам стараецца ўхапіць з гаспадаркі, што толькі можа?

Адказ: Маёмасць, набытая ў час супольнага жыцця, і пакуль бакі з'яўляюцца мужам і жонкай, супольная. У нашым прыкладзе муж і жонка атрымалі супольна ад адміністрацыйных улад акт уласнасці, і таму няма сумнення, што гаспадарка — гэта супольная ўласнасць мужа і жонкі. Згодна са ст. 41 сямейнага права, крэдытар з мужа або жонкі можа патрабаваць заплаты доўгу з супольнай маёмасці. Аднак, калі муж лёгкадумна і нязгодна з інтарэсамі сям'і пазычыў грошы або вёў сябе неадпаведна і не садзейнічае выпрацоўцы даходаў на гаспадарцы, суд можа абмежаваць або нават выключыць магчымасць сцягвання доўгу з супольнай маёмасці. Крэдытар, які хацеў бы выканаць рашэнне суда, якім прысуджана была б ад мужа заплата доўгу з гаспадаркі, вымушаны быў бы выступіць у суд з просьбай аб наданні рашэнню суда кляўзулі выканальнасці адносна да жонкі і супольнай маёмасці. Калі жонка дакажа, на якія мэты была прызначана пазыка, або што муж не працуе на гаспадарцы і не садзейнічае даходам, суд можа адмовіць надання кляўзулі выканальнасці, і даўтоў не можна будзе скіраваць на гаспадарку.

Вер — не вер

Дарагі Астроне! Снілася мне, што я была дома са сваімі сябрамі, бо мае бацькі паехалі кудысьці ў госьці. Хлопцаў гэтых было трое, усе з маёй вёскі. Адным з іх быў той, з якім я нядаўна перастала хадзіць. Калі мы так сядзелі, ён сказаў, што пойдзе дадому. Я выйшла за ім, каб адсунуць дзверы, бо былі замкнутыя. У сенях я запытала яго, чаму ён ідзе і не застанецца ў нас (у сенях было цёмна). Ён мне сказаў, што яны пілі гарэлку ў іх і не дапілі. З гэтых слоў выглядала, што ён таму ідзе дадому, што не выпіта гарэлка. Я тады запытала, чаму яны не могуць выпіць у маім доме. Ён мне, здаецца, нічога не сказаў (не вельмі памятаю). Мне было вельмі сумна, што ён адыходзіць і не застанецца са мной. Калі я спытала ў яго, чаму не застанецца, ён нічога не сказаў, толькі абняў мяне і я да яго прытулілася, аглядаючыся, ці не бачаць нас тыя хлопцы, але ў сенях нікога апрача нас не было. Калі мы з ім стаялі, я адкрыла дзверы на двор і ўбачыла, што прыйшоў дзядзька да нас (ён вельмі часта прыходзіць да майго бацькі на вечаркі). Я сказала: „Чаго, тэсцю, хочаце?" (ён заўсёды гаворыць на мяне „нявестка"), але не памятаю, што ён адказаў. Дзядзька быў сумны — быў злосны, што я стаю з хлопцам сваім былым. Хлопец мой пайшоў, і я ўбачыла, што нібы пагнаў ад нас карову ці цяля, але я не здзівілася. Тады я голасна запытала, ці ён яшчэ прыйдзе, але ён памахаў галавой і сказаў, што не. Я вельмі сумавала і шкадавала, што ён пайшоў і не прыйдзе. Я пайшла за клуню і паглядзела, ці не едуць мае бацькі, але іх не было відаць. Я тады падумала, што як добра было б, каб ён застаўся, пагаварылі б мы з ім, пакуль прыехалі б бацькі. І далей я не помню, што мне снілася. Што можа абазначаць мой сон?

Ася

Ася! Ну, сон твой зусім, як урывак з жыцця. Чытаем яго, і здаецца, што апісваеш ты здарэнне з вашага сяброўства. Сон пацвярджае аднак, што былі нейкія промахі ў вашых справах (ты ж бачыла, як быў хлопец твой пагнаў ад вас карову ці цяля). І цяжка сёння сказаць, што з вамі будзе. А мо прыйдзе, калі ў сне памахаў адмоўна галавой і сказаў, што не прыйдзе?.. У снах жа вельмі часта ўсё выглядае наадварот! На ўсякі выпадак раю табе: разглядайся за іншым, можа тады ранейшы хлопец перастане цябе мучыць у снах.

Астрон

Куток практычных ведаў

ЦІ ВУЖЫНЫ ЯД ЛЕЧЫЦЬ АД РАКА?

Калі чалавека ўкусіць ядавіты вуж, то будзе гэта яму пагражаць хваробай або нават смерцю. Апошнія доследы, аднак, дазваляюць верыць у тое, што гэтыя паўзуны, узбуджаючыя ў чалавека страх, неўзабаве будуць іграць вялікую ролю ў медыцыне. Іх яд, як высветлілася, не толькі забівае, але можа таксама лячыць — нават рак і інфаркт.

Аб тым, што вужыны яд, адпаведна выкарыстаны, можа быць лякарствам, чалавек ведае ўжо даўно. Напрыклад, яд кобры прымяняецца ў малых, няшкодных дозах як абязбольваючае лякарства. Дзейнічае ён, як наркотык, не выклікаючы пры гэтым наркатычнага голаду.

Спачатку навука не ўмела высветліць, якім чынам дзейнічае яд. Вынікі апошніх доследаў даводзяць, што яд складаецца з 30-40 розных гатункаў бялка, састаўленых разам такім складаным чынам, што яшчэ не ўдалося дагэтуль атрымаць яго сінтэтычна.

Чаму гэтае адкрыццё такое важнае?

Арганізм чалавека складаецца з більёнаў клетак. Безупынна адбываецца іх падзел — дзякуючы гэтаму магчымым з'яўляецца жыццё. У якасці „будаўнічага матэрыяла" клеткі выкарыстоўваюць спецыяльны бялок, які самі прадукуюць. Калі гэты працэс затрымаць пры дапамозе яду, клетка гіне.

Ракавыя клеткі разрастаюцца і дзейнічаюць намнога хутчэй, чым здаровыя. Даючы яд, можна, такім чынам, знішчыць працэс прадукцыі бялка і падзелу клетак рака. Тады аднак будуць знішчаны тыя самыя працэсы і ў здаровых клетках. Найважнейшым было б цяпер знайсці сродак, які атакаваў бы хутка растучыя клеткі рака, пакідаючы ў спакоі здаровыя клеткі.

І тут якраз вучоныя зрабілі вялікі крок наперад. Ім удалося раздзяліць віды бялка, які знаходзіцца ў ядзе, і даследаваць іх featureзнае ўздзеянне. У дадзены момант ужо можна высніць, чаму, напрыклад, укус кобры можа выклікаць параліч цэнтральнай нервовай сістэмы, а яд іншых вужоў можа спыніць працу лёгкіх. Гэта дазволіла даследчыкам ізаляваць з 75 відаў яду вужоў тыя састаўныя часткі, якія будуць атакаваць клеткі рака, аберагаючы пры гэтым здаровыя.

Вучоныя спадзяюцца, што яд будзе не толькі тармазіць няправільныя працэсы падзелу клетак, але дапамогуць выратаваць чалавека ў перадзавалавых станах.

Эскулап

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка! Год назад я выйшла замуж. Жывем разам з бацькамі мужа. Спачатку было ўсё ў парадку, бацькі адносіліся да мяне сардэчна, і я адчувала сябе, як дома. Але нарадзілася дзіця. Нялёгка мне было: усе працуюць, а я адна заставалася. Але старалася справіцца з усім як толькі магла. Крыху памагала мне цёшча, прыйшоўшы з работы. Але я пачала і мужу сёе-тое даручаць зрабіць, калі ён быў свабодны. Муж пачаткова не адракаўся ад работы, але цёшча выразна сказала, што бабскай работы ён рабіць не павінен. А гэта яму і на руку. Ён ужо і дадому не вельмі спяшаўся і час ад часу п'яным прыходзіў, авантураваўся. Я спачатку цярпела, маўчала. Але часта гэта здаралася, і нарэшце я не вытрымала і пачала з ім сварыцца. Тут ужо цёшча абурылася на мяне як след. Нават сказала, што ён жа працуе, яму адпачынак таксама патрэбны, а што грошы зарабляе, дык і выпіць можа. Цёшча ўжо трактуе мяне як служанку, сама я нічога вырашыць не магу, усё толькі загады яе выконваю. Нарэшце, пасля чарговай п'янкі мужа я сказала, што жыць з ім не буду. Тады ўжо абое бацькі мужа на мяне накінуліся. Кажуць, дзіця ёсць і жыць трэба. Але я ўжо вытрымаць так далей не магу і таму, Сэрцайка, да цябе за парадай звяртаюся.

Аня з Беластока

Аня! Ты так адразу мужа не кідай, але неабходна вам пакінуць цесцяў, бо „сляпая" любоў цёшчы да сына надта тут шкодзіць. Яе рада — цярпець і маўчаць — спрыяе п'янцы сына і можа яго, яшчэ маладога, зусім сапсаваць. Таму і трэба вам аддзяліцца як найхутчэй ад бацькоў, можа ваша самастойнае жыццё яшчэ і добра ўложыцца. Гэта праўда, што дзіцяці патрэбны і бацька і маці, але патрэбна сям'я спакойная і здаровая.

Сэрцайка

Этнаграфічнае акенца

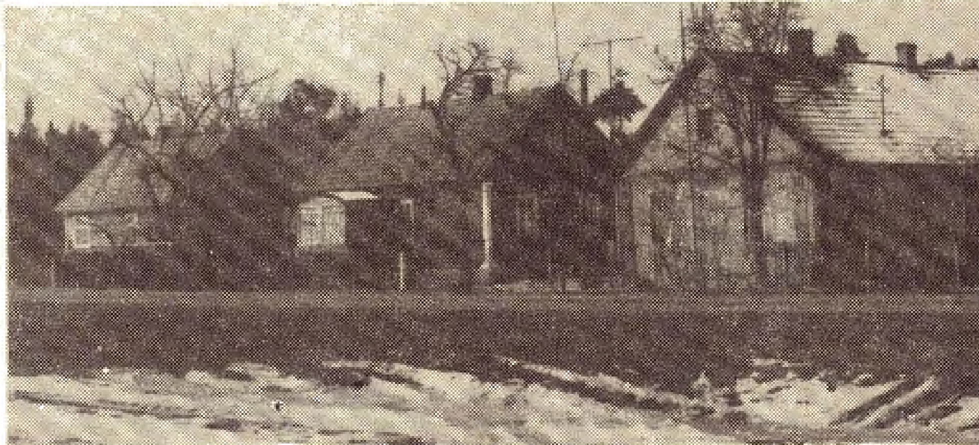

Вёска Валілы — станцыя. *Фота Я. Цялушэцкага.*

...Хто там? Гэта вы, фрау Аліса?

— Я, я, адчыніце хутчэй!

— Бог з вамі, што здарылася? Няўжо ўжо рускія?

Людвіг Кох, прапусціўшы Алісу і мармычучы пад нос штосьці незразумелае, старанна зачыніў дзверы на засаўку і ланцужок.

— Я вельмі расхваляваўся, фрау Аліса. Такі час, ведаеце, цяпер лепш сядзець дома. Сёння хадзіў штампаваць хлебныя карткі. А там нікога. Дзе браць хлеб? Сустрэў Зікса, памятаеце, хваравіты такі хлапчук, мой вучань? Уяўляеце, цягне на плячы вялікую такую штуковіну. „Навошта гэта?" — пытаю. — „Фаустпатроны, пан настаўнік". Такі час, ведаеце, фрау Аліса...

Тая, да каго адносілася гэта тырада, — маладая, бялявая жанчына гадоў дваццаці пяці, зняла капялюшык, акуратна павесіла паліто на вешалку. Яе прыгожы твар нічога не выражаў — ні шкадавання, ні спачування, ні трывогі. Было бачна, што галашэнні Коха, гэта такі ж атрыбут гэтага дома, як старое крэсла, якое стаіць у самым нязручным месцы, у пярэдняй, крэсла, у якое ніхто ніколі не садзіўся...

Яна прайшла ў свой пакой, шчыльна зачыніла за сабой дзверы і раптам нечакана кінулася на тахту, закрыла твар рукамі.

Стары настаўнік, у якога наймала пакой гэта паненка з Кёнігсберга, расцаніў па-свойму глухі плач, што даносіўся з-за дзвярэй. Ці ж гэта жартачкі — зусім яшчэ дзяўчынка, а колькі перанесла: бальшавікі на яе вачах расстралялі бацьку і брата, згарэў дом, прапаў маёнтак.

Напэўна, Людвіг Кох з'ехаў бы з глузду, калі б даведаўся пра сваю кватарантку праўду.

А фрау Аліса ляжала, закінуўшы рукі за галаву, і яе шырока раскрытыя шэрыя вочы былі поўныя слёз.

Фрау Аліса... Там, у лагеры, яна не плакала ні разу. Ні разу з таго часу, як павялі яе ў фашысцкую няволю з роднага Кіева. Тады ніхто не плакаў, каб не было радасці ў гэтых вылюдкаў. Слёз не было. Слёзы знайшліся і пырснулі ва ўсіх разам, калі аднойчы ранічай раптам зніклі эсэсаўцы, пусціўшы з вышкі кулямётную чаргу па бараках, якія яшчэ спалі, і, прыпаўшы да дзірак, людзі зашапталі: „Нашы, нашы!.."

Валя ніколі раней не ведала, які смак на вуснах пакідае прапыленая, залепленая граззю гарачая браня танка...

— Ды што вы, бабы, звар'яцелі, ці што? Танкі цалаваць — ці бачыў хто такое? — Вялізны, барадаты танкіст, вінавата, разгублена, пераступаў з нагі на нагу, не ведаючы, што рабіць.

— Таварыш камандзір, што ж гэта такое! Як жа мы, таварыш камандзір...

...Потым ежа — колькі хочаш, адпачынак — колькі хочаш. Людзі баяліся заснуць, таму што ў снах яшчэ вярталіся гэтыя страшэнныя „Шнэль, шнэль! Русіш швайн, шнэль!.."

...Потым размова, якая яшчэ раз змяніла ўсё жыццё.

— Працавала на авіязаводзе? Ведаеш нямецкую? Хочаш адпомсціць фашыстам? Добра, мы падумаем...

...Потым:

— Вы Аліса фон Ліхтэнг, дачка прускага памешчыка. Кёнігсберг, Фрыдрыхштрасе, адзінаццаць. Пакінеце горад разам з бежанцамі. Пастарайцеся трапіць у Ноен-Клічке і ўладкавацца на работу. Правяраць асабліва не будуць — ім не да таго, а людзі патрэбны. На сувязь выходзьце ў сераду, у восем нуль-нуль, але толькі пасля выкліку...

А выкліку ўсё не было. Выкліку не было, хоць Валі неймаверна пашанцавала. Яна ўладкавалася стэнаграфісткай у гестапа.

Выкліку не было нават тады, калі Валя даведалася аб узяцці нашымі Берліна. Ёй ужо здавалася, што пра яе проста забылі. І вось сёння ў 8.00 яна, як звычайна, адстукала свае пазыўныя і збіралася ўжо складваць рацыю, як раптам:

„Падрыхтуйцеся да сустрэчы „жаніха". Ён прыйдзе сёння, сёння"...

Валя паўтарыла, запамінаючы шыфраваныя каардынаты сустрэчы, і выключыла рацыю.

Раптам яна пачула, а правільней ад-

ТРЫБУНА чытачоў

СТАЛІ ГАСПАДАРЫ ГАВАРЫЦЬ, ЯК БУДУЦЬ ІМ ПЕНСІЮ МЕРАЦЬ І ДЗЯЛІЦЬ

І сакратар ЦК партыі Эдвард Герэк на VI пленуме прадставіў прапанову, каб у 1980 годзе ўвесці ўсеагульную сістэму пенсій для гаспадароў. Гэта справа мае вялікае значэнне для вёскі. Гэтай прапановай зацікавіліся перш за ўсё старэйшыя гаспадары. Пытаюць яны, як будзе налічвацца пенсія.

А будзе праводзіцца гэта так.

Калі гаспадар будзе дбаць пра сваю гаспадарку, кантрактаваць збожжа, свіней і быдла і здаваць дзяржаве мяса, малако і плёны зямлі, на старасць атрымае пенсію. Ужо ад 1 студзеня 1977 года будуць лічыцца прададзеныя дзяржаве прадукты. Так што некаторыя гаспадары змогуць пайсці на пенсію ў 1980 годзе. Вёска рада такой прапанове. Яна моцна актывізуе гаспадароў.

Віт

22 САКАВІКА

Дзе падзелісь клёны,
Цвёрдыя навукі,
Калі цалавала
Жонка мужа ў рукі.
Вашае мы свята
Шчыра саблюдаем,
А пра наша свята
Вы пазабывалі.
Не дала на чвэртку
Ані на паўлітра,
Ляпей хай качае
Мужа ў ложку грыпа.
А калі выплату
Ваш муж палучае,
Ты тады стаешся
Ўжо вяліка пані.
Шчыру праўду кажам,
Мы не прапіваем,
А адзін другому
Піва падстаўляем.
Так ужо з прыгоды
Гэта прынялося,
Што муж можа выпіць
І згубіці грошы.
Калі ішоў дахаты,
Быў ён п'янаваты,
Згубіў па дарозе
Купленыя шматы.
Гэтае мы свята
Часта адзначаем.
Пра сваю сямейку
Зусім забываем.
А калі бы жонка
Не дала б нам есці,
Не пойдзеш прасіці
Сваяго ты цесця.
Кінуць трэба гэта,
Менш гарэлкі піці,
Мучанікаў 40
Дружна абмачыці.

М. Лук'янюк

чула, што на вуліцы нешта адбываецца. Падбегшы да акна, яна тут жа адхінулася ад яго. Ля пад'езда спыніўся пеленгатар. Хаваць рацыю было позна. Бегчы? Але штосьці павінна затрымаць пагоню.

Яна адчыніла дзверы канцылярыі і, убачыўшы знаёмага афіцэра ў канцы калідора, ціха сказала:

— Пан Курт, хутчэй зайдзіце сюды, паглядзіце, што я знайшла!

Напэўна, яе ўсхваляваны выгляд адыграў тут немалую ролю. Афіцэр увайшоў і наблізіўся да рацыі. Далейшае адбылося імгненна. Валя выстраліла, паклала на падлогу пісталет і тут жа прыціснулася да сцяны. Па лесвіцы ўжо грукаталі боты эсэсаўцаў.

„Усё, цяпер усё! Трэба было пісталет пакінуць, не далася б жывой..."

Дзверы кабінета Штама бясшумна адчыніліся, і Штам, балюча схапіўшы Валю за руку, уцягнуў яе ў пакой, кінуў за стол ключ.

— Гэта другі, — сказаў ён, — другі ключ. Я вас замкну. Калі ўсё сціхне — пойдзеце. І без глупстваў, мая птушачка.

...Толькі цяпер, калі нервовае напружанне нечакана змянілася слязьмі, Валя з халодна непрыемным прадчуваннем успомніла ўсю гэту сцэну.

(Працяг будзе)

„Ніва" на Гайнаўшчыне

Звярнуўся я да кіраўніка аддзела РСВ „Прэса-Кніжка-Рух" у Гайнаўцы Пятра Кульгаўчыка з пытаннем, колькі „Ніву" чытаецца ў былым Гайнаўскім павеце. У першым квартале гэтага года разыходзіцца тут 3255 экз. „Нівы".

Найбольш „Ніву" чытаюць з падпіскі ў пісьманосцаў — 1856. І тут найактыўнейшыя наступныя пошты: Нараўка — 229, Ласінка — 202, Клейнікі — 196, Дубічы Царкоўныя — 162, Новаберазова — 149, Арэшкава — 148, Старое Ляўкова — 130, Семянoўка — 121.

Апрача падпіскі, экспедыцыя РСВ „Прэса-Кніжка-Рух" у Гайнаўцы аднаразова прадае 1 110 экз. „Нівы" ў 32 кіёсках і 23 клубах „Руху". Да найлепшых прадаўчыкоў „Нівы" залічваюцца ў Гайнаўцы кіёск 81 (прадаўшчыцы Топар, Ліцкевіч, Кірылюк — 100 экз.), кіёск 188 (Кавецкая — 55 экз.), кіёск 231 (Смольская — 40 экз.), кіёск 867 на вуліцы Ліповай (Боўтрук і Канейчык — 40 экз.), кіёск у Чаромсе (Алесюк — 60 экз.), у Кляшчэлях (Галіцкая — 30 экз.), у Курашаве (Нікалаюк — 40 экз.).

Трэба сказаць, што кіёскі маглі б прадаваць значна больш „Нівы", але ад новага года зменшаны прыдзелы і большых заказаў Беласток не прымае.

Дарагія чытачы, хто з вас не можа купіць „Ніву" ў кіёсках, перакіньцеся на падпіску ў пісьманосцаў.

Э. Вайсковіч

Каб высніць

Ад 1976 года ўвайшла ў жыццё пастанова аб страхоўцы свіней. Да 1976 года свінні не былі страхаваны, і калі, бывала, свіння ці парася падохне, то гаспадар пабядуе, пабядуе і закапае ў яму. Ніхто не плаціў яму за шкоду.

З пачаткам 1976 года ПЗУ звяртае страты за свінню. Калі падохне ў гаспадара свіння, ён з дакументамі ад лекара ідзе ў ПЗУ і атрымлівае 70% вартасці жывой свінні. Але ПЗУ бярэ пад увагу толькі свінні больш 20 кг. За меншыя ПЗУ ўжо не плаціць.

Я пытаюся, ці да 20 кг парася не мае ніякай вартасці? Такое парася каштуе 800-900 злотых, а яно найчасцей і хварэе і здыхае ад розных хвароб і запаленняў.

Варта высніць гэтую справу, вельмі важную для гаспадароў.

Віт

Ці будзе ў нас аб'язное кіно?

У многія вёскі прыязджае аб'язное кіно. Некаторыя, праўда, пасмейваюцца з яго, аднак як жа добра пабачыць фільм. У Галады ўжо добрых пару год не прыязджае кіно, а ўмовы для паказу фільмаў ёсць — вялікая стражацкая раміза. Справа толькі ў тым, каб кіно захацела да нас прыязджаць. Гледачоў не трэба было б шукаць. І даезд у Галады добры — проста па шашы.

Навошта кіно ў вёсцы, можа нехта сказаць, калі такі добры даезд у Бельск? Можна ж і туды ў кіно „Зніч" паехаць і пабачыць фільм. Праўда аднак такая, што ў Бельск даехаць лёгка, а назад пасля фільма трэба вяртацца на сваіх дваіх.

В. Анапюк

Каса без манет

Давялося мне наведаць 21 лютага гайнаўскую аптэку. Хацеў купіць тэрмафор. Якраз быў. Атрымаў я ў акенцы квітанцыю і пайшоў плаціць у касу. І тут неспадзянка. Касірша сказала, што не прыме майго 100-златовага банкнота, бо не мае рэшты. За мной стаяла старэйшая жанчына, якая атрымала падобны адказ на пададзены ёю 50-златовы банкнот.

Нічога іншага не можна было зрабіць, як выйсці з аптэкі і хадзіць па крамах і шукаць, дзе б размяніць тыя 100 злотых. Тое я і зрабіў. Грошы разманіў, але страціў шмат часу і амаль не спазніўся на цягнік у Белавежу.

Мне здаецца, што дзе, як дзе, але ў аптэцы павінны быць дробныя грошы. Наведвальнікі аптэкі — гэта ў большасці людзі хворыя, якія нярэдка ледзь да яе дойдуць, а тут яшчэ ганяюць іх за разменьваннем грошай. Ці так павінна быць?

П. Байко

Прыпынак у цэнтры

У Бельску ў цэнтры горада ля ратушы ёсць прыпынак ПКС. Але на гэтым прыпынку няма дошкі з раскладам язды аўтобусаў. І няма яе ўжо доўгі час.

Прыдзеш на прыпынак, стаіш і не ведаеш, колькі чакаць аўтобуса. Насупраць на ратушы ёсць гадзіннік, ды што з таго? Гадзіну то ведаеш, але гадзіну ад'езду аўтобуса — не. Адно тут выйсце: трэба павесіць расклад язды на прыпынку ПКС у цэнтры горада Бельска.

Міхал Кірылюк

Жанчыны вучацца

У вёсцы Скупава і Міклашэве Нараўкаўскай гміны адбыўся курс грамадска-палітычных ведаў для жанчын. Пачаўся ён у лістападзе 76 года, заняткі адбываліся раз у месяц, а закончыўся 8 сакавіка гэтага года.

Вельмі цікавыя праблемы ставіліся на курсе: гаспадарка Польшчы на фоне свету, выбраныя праблемы палітыкі нашага краю, што робіцца і будзе рабіцца ў нашай гміне. Многа цікавага сказалі нам нашы выкладчыкі: сакратар партыі, начальнік гміны, настаўнік з нараўкаўскай школы, аграном і лекар.

В. Я.

Вось дык культура!

На вуліцы Ліповай у Беластоку змяшчаецца маладзёжны клуб. Там у суботу і нядзелю адбываюцца патанцоўкі. Захацелася і мне пабачыць, як моладзь гуляе. З дзвюма сяброўкамі пайшла я 6 лютага ў гэты клуб.

На вуліцы стаяў натоўп хлопцаў і дзяўчат. Калі пачалі ўпускаць, усе разам гурнулі ў дзверы. За дзве мінуты пачалі ўсіх выганяць. Пры тым сыпаліся такія словы, што аж вушы пухнулі. „Вось моладзь, дык моладзь", — сказаў нейкі прахожы. „І праўда", — падумалі і мы. Падумалі і пайшлі дамоў. Усё ж такі непрыемна зайсці ў такі маладзёжны клуб.

Дубінка

Гайнаўка павялічваецца

Гайнаўка пашырае сваю тэрыторыю. З пачаткам 1977 года ў яе граніцы ўвайшла частка вёскі Ліпіны (15 га) і частка вёскі Дубіны (115 га). Такім чынам Гайнаўка павялічылася на новыя 130 га.

Мікалай Няплоха

Павышаюць кваліфікацыі

У Бельску дзейнічае „Шматбранжавая арцель". Яна мае многа паслуговых пунктаў. Вядзе таксама кравецкія паслугі. Адзін такі пункт знаходзіцца на Крынічнай, а другі на вуліцы Міцкевіча.

Арцель дбае пра павышэнне кваліфікацыі сваіх працаўнікоў. Арганізуе яна паездкі на розныя курсы. Многія рамеснікі карысталіся ўжо гэтай формай навукі і здабылі званне чаляднікa ці майстра. У лютым трое краўцоў паехала ў Вроцлаў, каб здабыць званне майстроў. Такая ініцыятыва вельмі патрэбная.

І. Кірызюк

За добрую работу падзяка

Аграном гміны Шудзялава Ян Бандарук абслугоўвае вёскі Піражкі, Астровак і Сукавічы. Ён сваю работу праводзіць з удумлівасцю і планам. Стараецца памагаць гаспадарам, вучыць развіваць жывёлагадоўлю, а таксама дабівацца большых ураджаяў збожжа з гектара.

Наш аграном вялікі прыхільнік гадоўлі пчол. Таму, калі былі апырскі збожжа вясной у 1976 годзе, ён загадзя паведаміў усіх пчалаводаў. І пастараўся правесці апырскі вельмі рана, калі яшчэ пчолы не выходзілі з вулля. Такім чынам на яго тэрыторыі не загінула ні адна пчала.

Жыхары спамянутых вёсак прасілі мяне, каб я праз „Ніву" падзякаваў аграному Яну Бандаруку за дбайнасць і добрыя адносіны да гаспадароў.

Віт

У Шчытах будуецца свінаферма

За вёскай Шчыты-Навадворы будуецца свінаферма. Гэта мае быць сапраўдны жывёлагадоўчы камбінат у замкнутым цыкле. Будуе яго раённае прадпрыемства вясковага будаўніцтва ў Нарве з вызначаным планам заканчэння будовы ў кастрычніку гэтага года. Частка аб'екта мае быць нават аддадзена ў карыстанне ўжо вясною.

Многа ўжо зроблена, але СКР у Орлі не верыць, што прадпрыемства датрымае тэрміну заканчэння будовы. Адной з прычын недаверу з'яўляецца і тое, што выцягнутае скляпенне ў свой час не было добра падлічана і завалілася. Таму трэба было ад нова траціць час і сілы.

Штосьці задоўга будова цягнецца, а людзі кажуць, што будаўнікі дагэтуль занадта часта заглядалі ў спажывецкую краму, дзе між іншым прадаецца віно і піва. Трэба аднак верыць, што такі важны гаспадарчы аб'ект, патрэбны краіне, на час будзе гатовы. Ля царквы і бышай школы ўжо робяцца памеры пад дамы для працаўнікоў гэтага камбіната.

Цікавы

Так было

Ад нейкага часу дурыла я свайго Івана купіць халадзільнік. А ён на гэта: „Што табе, Лушка, у Пятроўку змерзлага захацелася?" Ды, відаць, яму ўжо збрыдла слухаць мяне, і мы паехалі. Ён мне і кажа: „Ідзі, выбірай".

Зайшла я ў Нараўцы ў краму. За прылаўкам стаіць салідная панечка. Я ёй гавару, што мне трэба. Стаяла там некалькі халадзільнікаў. Яна падышла да аднаго і кажа: „Бярыце гэты". Ён мне таксама лепш спадабаўся, хоць і каштаваў больш. Папрасіла я праверыць, ці не папсаваны. Уключыла яна халадзільнік, запалілася лямпачка, і яна мне кажа, каб я ўлажыла руку ў замарожвальнік, бо ён ужо робіцца халодным. Прытуліла я руку да жалеза: але, халоднае.

Яна хуценька стала выпісваць гарантыю. Калі я адчыніла халадзільнік, каб паглядзець у сярэдзіне, яна мне сказала, што там усе палачкі ў парадку.

Едучы дадому, цешылася я і думала, на якой палачцы што пакладу. Але хутка мая ўцеха скончылася. Уключыў халадзільнік мой Іван і кажа: „Не бурчыць". А я думаю, што ён гаворыць? Тады Іван пытае мяне: „А там бурчэла?" „Бурчэла, бурчэла, — кажу я. — Нават шэрнула, ні то бурчэла".

Калі мы яго сталі складаць, там і шкляная палачка аказалася пабітай. Устыдна мне было прызнацца свайму Івану, што я так пазволіла сябе ашукаць. А з халадзільнікам я ж сутыкнулася ўпершыню.

Лушка

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „У КОЛІШНЯЙ ШКОЛЕ ХОЛАД", „Ніва" № 5 (1092) ад 30 студзеня 1977 г.

АДКАЗВАЕ NACZELNIK GMINY W ORLI:

We wsi Spiczki znajduje się budynek po byłej Szkole Podstawowej. Jedną część tego budynku zajmuje OSP, natomiast druga część służy miejscowej ludności za świetlicę. Pomieszczenie to jest małe (o powierzchni 14 m kwadr.). Znajduje się w nim telewizor oraz ławki po byłej szkole. Telewizor został przekazany mieszkańcom wsi przez OSP. Opiekę nad budynkiem sprawuje młodzież, której nie zawsze udaje się utrzymać porządek, skutkiem czego są wybite okna i połamane drzwiczki w piecu.

Do sprzątania tego pomieszczenia nie ma etatowego pracownika. Osoba, która sprząta, otrzymuje za swą pracę wynagrodzenie w kwocie 200 zł miesięcznie. Należy podkreślić, że utrzymanie porządku w świetlicy zależy od samej młodzieży. Jednocześnie wyjaśniam, że ze swej strony wzmocnię kontrolę nad zapewnieniem porządku w świetlicy. W najbliższym czasie występujące tam usterki zostaną usunięte oraz zostanie dostarczony opał.

Naczelnik Gminy
mgr Mikołaj Ziniewicz

„Niwa" — Tygodnik RSW „Prasa—Książka—Ruch". Skr. poczt. 149. 15-950 Białystok. TELEFON 2-32-41. Wydawca Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe RSW w Białymstoku. PRENUMERATA: Oddziały „Ruchu", urzędy pocztowe i listonosze. Indeks 36911/36671.

Імпартгумар

ВО, ЛЮДЗІ!

У двары старога дома, каля вялікай кучы снегу, стаялі двое: дворнік дзядзька Паша і сталяр-чырванадрэўшчык Пастромкін. Сталяр гаварыў глухім басам:

— І, значыцца, бярэ ён, шэльма, самую звычайную дэнатуратку...

— Якая з Адамавай галавой? І костачкі перакрыжаваныя?

— Правільна, з чэрапам. Бярэ ён, шэльма, значыць, гэтую самую атруту, вылівае ў самую звычайную каструлю, кладзе туды звычайны цукар...

— Колькі цукру кладзе?

— Не ведаю, брат. Кладзе, значыцца, столькі, колькі трэба. І яшчэ такую самую прыправу кладзе дзеля афарбоўкі пад каньяк...

— А што кладзе для афарбоўкі?

— Не ведаю — яго сакрэт!

— Во, людзі, сакрэтнічаюць!..

— А ты пачакай, не перабівай! Потым ставіць ён гэтую звычайную каструлю на звычайны газ і кіпяціць.

— А не смярдзіць?

— Смярдзіць! Таму што дэнатуратка.

— А дужа б'е?

— Не прывядзі божа! Адзін з нашага завулка — краўцом працуе ў атэлье — сядзіць на штанах. Дык вось: аслеп ад гэтага „каньяка"...

— Зусім аслеп?

— Ашаломаўся на трэці дзень!

— Тады дзякуй богу!

— Толькі ён гаворыць, што бачыць усё у туманным святле. А сам — ікае...

— Доктара выклікалі?

— Сваімі сродкамі абышліся. Паднеслі яму, сардэчнаму, чарку, агурочак далі... Растлуміўся!

— І цяпер... нічога?

— Нічога! Тыкае, тыкае ніткай міма іголкі, а ў вушка патрапіць не можа. Акуляры купіў...

Дворнік дзядзька Паша адкінуў адну лапату снегу ўбок і сказаў:

— А тут адна бабулька, недалёка ад шурына майго пражывае, бражку варыць.

— Моцная?

— Што моцная, гэта, брат, не фокус. Яна, старая вядзьмярка, таго дабілася, што яе бражка па мазгах б'е. І скарастрэлкай! Нядаўна вяселле гулялі, дзе шурын жыве. Уся кватэра гуляла. Бабулька тое вяселле поўнасцю сваёй бражкай забяспечыла.

Сталяр паківаў галавой і сказаў:

— Во, людзі! Труцяць народ, як прусоў...

— Паразіты! — пацвердзіў дворнік дзядзька Паша. — Да ногця іх усіх трэба!..

Пастаялі, пагаварылі. Пастромкін развітаўся з дворнікам, патаптаўся на месцы, а потым папрасіў:

— Слухай, друг! У мяне тут сямейныя ўрачыстасці наклёўваюцца. У дачкі намячаецца дзетанараджэнне. Звёў бы ты мяне з той бабулькай, а?

— Давай так на так! — весела сказаў дворнік дзядзька Паша. — Ты мне дай адрасок таго, што каньячок варыць, а я табе бабульку прадстаўлю з бражкай. Да мяне сваякі на днях прыязджаюць, трэба пачаставаць...

— Пішы!

Дзядзька Паша дастаў з кішэні ватовых штаноў агрызак алоўка, папяросны пачак і падрыхтаваўся запісаць адрас спецыяліста па каньяку, ад якога слепнуць.

Во, людзі!

Леанід Ленч

...У мінулым меў бліскучую будучыню, у будучыні спадзяецца на багатае мінулае.

НІЎКА

Скаваны Праметэй.

ГУМАР З

НЕ ДАЧАКАЛАСЯ

Сядзіць Янка позним вечарам з тэмпераментнай дзяўчынай у парку і, замест карыстацца салодкім самнасам, уздыхае і правіць ёй чулліўыя маралі:

— Каханне мае да цябе, даражэнькая ты мая, бясконцае...

— Вельмі цешуся, — спыняе яго, страціўшы цярплівасць, дзяўчына, — але калі ж нарэшце тваё каханне пачнецца...

СПАТКАННЕ І КОШКА

Ёсць для радасці прычына:
У зусім нядаўні час
Захахаўся я ў дзяўчыну,
Як бывае першы раз.

Хата іх зусім пад бокам,
Цераз некалькі двароў,
Да каханай недалёка,
Каб сказаць ёй колькі слоў.

Толькі ўсё не вельмі проста,
Бо гуляе па двары
Там з цэлля сабака ростам,
Дужы, злосны, хоць стары.

Ад яго няма дзе дзецца,
Як на двор ні зазірну,
Угрызнуць мяне ірвецца
Ці парваць калашыну.

Шмат бяды тады я зведаў,
Нарабіў сабака зла,
Ды на шчасце у суседа
Кошка чорная была.

Я прыдумаў пакаранне
І змагу перамагчы!
На наступнае спатканне
Крочу з кошкай на плячы.

Адчыніў я браму трошкі,
Тут сабака брэх узняў,
Я ж пусціў уперад кошку —
Пачалася валтузня.

Я таго не бачыў нібы,
Ды спяшаюся яшчэ,
Сам тым часам стук у шыбу:
— Выйдзі, любая, хутчэй!

Зараз я свой прынцып маю,
На спатканне йду як след:
У адной руцэ трымаю
Кошку, а другой — букет.

Мікола Варшынін

ДЗІВА

— Што ты будзеш рабіць, калі атрымаеш дыплом? — пытае выкладчык Сухарэвіч студэнта Лайдакевіча.

— Буду вельмі здзіўляцца.

ПЫТАННЕ

— Мама, ці магу адзець тваю новую блузачку? — пытае Элачка.

— Вядома, адзень. Але што сталася, што ты пытаеш дазволу?

— Бо не магу гэту блузачку знайсці.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Дзюран атрымаў ліст ад свайго сябра лекара. Почырк у лекара быў такі страшны, што Дзюран не мог разабраць ні слова. Успомніўшы, што аптэкары славяцца ўменнем разбірацца ў самых неразборлівых почырках, ён пайшоў у найбліжэйшую аптэку і працягнуў ліст. Аптэкар паглядзеў на ліст, узяў з паліцы бутэлечку з мікстурай і сказаў:

— З вас восем франкаў, мсье.

✲

Маленькі Вілі прынёс ліст настаўніцы ад маці. „Дарагая міс Пібодзі, — пісала маці Вілі, — не задавайце, калі ласка, хлопчыку задачак дамоў, у якіх бутэлька віскі каштуе ўсяго дзесяць шылінгаў, а то мой муж з-за гэтага не можа заснуць. Усю ноч ён паўтарае: „Няўжо ж былі такі цудоўныя час?"

✲

Нарачоная Тома не была асаблівай прыгажуняй, таму, калі пасля шлюбнай цырымоніі ён спытаў вікарыя, колькі ён яму вінаваты, той пацісную плячыма і сказаў:

— Дайце столькі, колькі вы лічыце патрэбным за шчасце мець гэту ледзі сваёй жонкай.

Том паглядзеў на сваю жонку і даў вікарыю дзесяць шылінгаў.

Вікарый, у сваю чаргу, паглядзеў на жонку Тома і даў яму сем шылінгаў рэшты.

Аб густах не спрачаюцца.

— А раптам што здарыцца!!!

НЕ ЗНАЙШОЎ

Кастусь позьнім вечарам вяртаецца дамоў. Жонка дакарае:

— Дзе ты быў і што рабіў да гэтае пары?!

Кастусь выкручваецца:

— Мяне не ашукаеш! — крычыць злосна жонка. — Трэба было ажаніцца з дурнейшай!

— Калі дурнейшай не знайшоў, — адказвае Кастусь.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Ірэны Нікалаюк, Галіны Рэй і Веры Жук з Зубачоў змяшчаем песню

ODPŁYNIESZ WIELKIM AUTEM

słowa: Marek Dutkiewicz
muzyka: Janusz Kruk
śpiewa Zespół Dwa plus Jeden

Pierwszy — to malarz był szalony
Gdy swoim pędzlem dał ci znak
Jak stałaś, ze skrzypcami w dłoni
Pobiegłaś w gorejący świat

Drugi był znowu radia panem
i taki miał pluszowy głos
Przy świecach nudził cię Dylanem
Zabrał ci z życia równo rok

Odpłyniesz wielkim autem
Wtulona w czarne siedzenia
Ej, to chyba nie tak?
Tak się nie mówi do widzenia

Następny to był książę kina
Co chciał nakręcić SKOK NA BANK
Mówią, że kiedy go rzuciłaś
W celuloidowe morze wpadł

Ja jestem stacją na twej drodze
Którą z wierszami ciągnę wóz
Po co mnie pytasz każdej nocy
Czy wiem gdzie mieszka tłumacz snów?

Odpłyniesz wielkim autem
Wtulona w czarne siedzenia
Ej, to chyba nie tak?
Tak się nie mówi do widzenia...

Курёзы

ЦЕНІ ЖЭНЯЦЦА

Унучатая пляменніца былой „імператарскай вялікасці" Мікалая Раманава „вялікая княгіня" Мар'я Уладзіміраўна ўступіла ў шлюб з праўнукам былога кайзера Вільгельма II „прынцам" Францам Вільгельмам Прускім.

„Радавітыя" цені жадалі адгуляць вяселле, вядома ж, у шыкоўных палацах. Але вось бяда: Зімні палац у Ленінградзе заняты пад экспазіцыю Эрмітажа, ад каралеўскага палаца ў Берліне нічога не засталося, нават падвалаў. Давялося шукаць прытулак у іншым месцы — у сталіцы Іспаніі.

Пачэснымі гасцямі ценяў былі таксама цені: экс-кароль Албанскі, экс-кароль Італьянскі, экс-кароль Балгарскі. Цені весяліліся, падымалі тосты. І ніхто з гэтых „экс", відаць, не падумаў, што весяліліся яны ў... мінулым, што яны толькі цені ў сённяшняй рэчаіснасці.

П'ЯНІЦЫ — ПАЛІЦЭЙСКІЯ

Калі карэспандэнт англійскай газеты „Дэйлі мірар" спытаў 23-гадовую Дыяну Уэбстэр, чаму яна вырашыла пакінуць службу ў паліцыі, тая адказала: „Таму, што там пануе разбэшчанасць і п'янства". „Не было ніводнага начальніка, які б не спрабаваў да мяне прывязацца, — расказвае яна. — Я была „белай варонай", таму што адмаўлялася ўдзельнічаць у іх оргіях". Як заяўляе дзяўчына, амаль усе лонданскія паліцэйскія — хранічныя алкаголікі. Яны п'юць і ў час дзяжурстваў, на што начальства глядзіць скрозь пальцы. „Я знаходзілася нібы ў жудасным сне, — гаворыць Дыяна. — Нікому б не раіла апрануць форму англійскага паліцэйскага".

Міжне намі

Адны хварэюць маніямі вялікасці, другія ёю цешацца.